

Universita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Katedra trestního práva

Téma diplomové práce:

Zásada „ne bis in idem“ v judikatuře soudů

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. et Bc. Tomáš Gřivna, Ph.D.

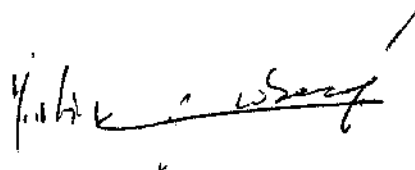
Diplomant:

Martin Grobelný
5. ročník

Švédská 24
Ostrava – Muglinov
712 00

Prohlášení o původnosti:

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal, způsobem ve vědecké práci obvyklým“.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Y. H. K. W. S. J. 6', with a long horizontal stroke and a small mark below it.

Poděkování:

Děkuji panu JUDr. et Bc. Tomáši Gřivnovi, Ph.D. za odbornou pomoc při vedení diplomové práce a za řadu podnětných námětů.

Obsah

Seznam použitých zkratek	1
1. Úvod	2
2. Podstata a smysl zásady <i>ne bis in idem</i>	7
3. Právní moc rozhodnutí a <i>res iudicata</i>	9
3.1 Právní moc rozhodnutí.....	9
3.2 Skutek	14
3.3 Totožnost osoby, totožnost a jednota skutku	16
4. Zakotvení zásady <i>ne bis in idem</i> v právním řádu České republiky v souvislosti s trestním řízením.....	22
5. Zakotvení zásady <i>ne bis in idem</i> v nejvýznamnějších mezinárodních smlouvách o lidských právech, jimiž je ČR vázána.....	26
5.1 Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod.....	26
5.2 Mezinárodní pakt o občanských a politických právech.....	28
5.3 Charta základních práv EU; Smlouva o Ústavě pro Evropu.....	30
6. Článek 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva	32
6.1 Závaznost rozhodnutí Soudu.....	33
6.2 Autonomní význam pojmů „trestný čin“ a „trest“	33
6.3 Totožnost skutku versus totožnost právní kvalifikace	35
6.4 Jak se s judikaturou Soudu vypořádat?	40
7. Zrušení pravomocného rozhodnutí o přestupku, popř. o jiném správním deliktu.....	42
8. Vývoj soudobé judikatury v ČR týkající se zásady <i>ne bis in idem</i>	44
8.1 Judikatura jako pramen práva v ČR, otázka vázanosti soudů judikaturou .	44
8.2 Vybraná rozhodnutí týkající se zásady <i>ne bis in idem</i>	45
8.2.1 Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 11 Tdo 738/2003	46
8.2.2 Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 4Tz 183/2005.....	53
8.2.3 Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tdo 161/2006	58
8.2.4 Rozhodnutí sp. zn. 4T 107/2006.....	62
8.2.5 Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 806/2005	63
8.3 Shrnutí.....	67
9. Závěr	70
Seznam použitých pramenů.....	72
1. Monografie.....	72
2. Články	73
3. Internetové zdroje	74

1. Úvod

Za dobu existence lidské společnosti se při používání práva, jakožto systému závazných norem regulujících chování lidí, jež jsou vynucována státní mocí, vytvořila obecná pravidla, která mnohdy ani nejsou normativně vyjádřena v daném právním řádu a přesto bývají obecně uznávána jako zásady spravedlnosti. Podle některých právních teoretiků tyto zásady vycházejí z přirozeného práva (*ius naturale*), které samotné představuje souhrn určitých principů a nezadatelných subjektivních práv se silným hodnotovým významem, mnohdy předcházejících právu pozitivnímu, formulujících se a existujících nezávisle na státu (někdy bývá přirozené právo označováno za suprapozitivní, tj. nadřazené pozitivnímu právu).¹ Z hlediska pozitivistického právní zásady vycházejí z práva platného, tudíž z toho, co samotný stát uzná za závazné - jedná se o právo dané státem, je tvořeno soustavou právních norem, vesměs psaných, jakož i soustavou subjektivních práv a jim odpovídajících povinností, které jsou od právních norem odvozeny.² Z tohoto pohledu se aplikace práva může zdát příliš přísná, protože pozitivní právo nemůže zachytit všechny myslitelné situace, které v reálném životě vznikají, neboť striktně vychází pouze z právních norem (*dura lex, sed lex*³) a právní zásady se aplikují jen za předpokladu, jsou-li normativně vyjádřeny v právním řádu. Moderní právní řády, mezi které lze podřadit také právní řád tuzemský, proto připouštějí, aby se státní orgán, jež aplikuje platné právo, mohl od dikce právních norem v určité míře odchýlit, a aby v případě, že pro určitou situaci pozitivní úprava chybí, rozhodl na základě užití analogie, nebo na základě obecných právních principů tak, jak jsou chápány z hlediska přirozenoprávního.

Ve státech založených na demokratické ideologii pronikají základní zásady do všech oblastí právního řádu. Také trestní právo je ovládáno řadou těchto principů (zásad). V trestním řízení jimi rozumíme **vůdčí právní ideje, jimž**

---

¹ srov. Gerloch, A.: *Teorie práva*, 4. upr. vydání. Aleš Čeněk, Plzeň 2007, str. 22, 230-231.

² Tamtéž.

³ Citát z latiny: „Ač tvrdý zákon, přesto zákon“, autorem *Domitius Ulpianus* (kolem 170 – 228 n.l.) v díle *Digesta*, v opozici proti tomuto citátu lze postavit názor, že „Zákony je nutno vykládat shovívavěji, aby se zachoval jejich účel“ (lat. *BENIGNIUS LEGES INTERPRETANDAE SUNT, QUO VOLUNTAS EARUM CONSERVETUR*), autorem tohoto citátu byl právník *Publius Iuventius Celsus ml.* (počátek 2. století n.l.), jehož dílo je v souboru právních norem *Digesta* rovněž citováno.

toto vůdčí postavení přiznává zákon. Jsou základem, na kterém je vybudována organizace trestního řízení a úprava činnosti jeho orgánů. Na nich spočívá celé trestní právo procesní.⁴ V porovnání s normami jsou zásady obecnějšího charakteru, tvoří harmonickou, ucelenou soustavu, vnitřně jednotnou, zaměřenou na uskutečnění úkolů trestního řízení. Tato soustava se prostřednictvím konkrétních norem uplatňuje v jednotlivých stádiích trestního řízení v různé míře. Navíc zásady mohou být navzájem v dialektickém rozporu, například zásada materiální pravdy (§2 odst. 5 tr. řádu) se zásadou hospodárnosti a rychlosti řízení (§2 odst. 4, věta druhá tr. řádu, čl.38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod)⁵ a musí být zvažovány a porovnávány jedna vůči druhé, kdežto normy pro svůj jasný charakter nejsou navzájem zvažovány a porovnávány při hodnocení konkrétního problému. Účinné zásady určují hranice jednání jednotlivých subjektů v trestním řízení, čímž se podstatně zvyšuje míra právní jistoty strany v řízení a znemožňuje se uplatňování libovůle v trestním procesu.⁶

Jednou z těchto zásad je také zásada *ne bis in idem*, v delší verzi *ne bis in eadem re sit actio*, která vychází z původní římské zásady *nemo debet bis puniri pro uno delicto* (pro jeden protiprávní čin nesmí být nikdo dvakrát trestán)⁷ a je neodmyslitelnou a nezpochybnitelnou součástí spravedlivého trestního procesu (viz rozhodnutí sp. zn. Pl. ÚS 6/2003). Proto je jako taková výslovně vyjádřena i v ústavní rovině (čl. 40 odst. 5 Listiny základních práv a svobod).

Tato práce je zaměřena na zachycení a rozbor postupného pronikání zásady *ne bis in idem* ve vztahu **přestupek (popř. správní delikt) – trestný čin** (tj. že osobu, jejíž přestupkové řízení pro určitý čin již meritorně skončilo rozhodnutím příslušného správního orgánu, není možné pro tůž čin trestně stíhat a odsoudit, byť by byl nově tento čin kvalifikován jako čin trestný, zatímco v již skončeném přestupkovém řízení byl kvalifikován jako přestupek) do vnitrostátní

⁴ Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Půry, F., Repík, B., Růžek, A.: Trestní právo procesní. 4. vydání. Linde, Praha 2006, str. 56 a násl.; Jelínek, J., Sovák, Z.: Rozhodnutí ve věcech trestních. Eurolex Bohemia, Praha 1999, str. 12 a násl.

⁵ Požadavek rychlosti řízení lze z trestního řádu rovněž vydedukovat z ustanovení, jež stanoví lhůty pro procesní úkony. Srov. §143 odst. 1, §248 odst. 1 tr. řádu.

⁶ srov. Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Půry, F., Repík, B., Růžek, A.: Trestní právo procesní. 4. vydání. Linde, Praha 2006, str. 56-57; Šámal, P.: Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému. Příručky ministerstva spravedlnosti ČR, Praha 1992, str. 24 - 26.

⁷ Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M.: Římské právo. 2.vydání. C.H.Beck, Praha 1995, str. 354.

jurisdikční praxe, zejména v důsledku promítnutí judikatury Evropského soudu pro lidská práva týkající se článku 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a svobod na základě §11 odst. 1 písm. j) tr. řádu. Detailnější rozbor je tudíž věnován judikatuře Soudu v souvislosti s aplikací čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, závaznosti této judikatury pro členské státy Úmluvy a otázce, jak se s touto judikaturou Soudu ve vnitrostátních poměrech vypořádat.

Vnitrostátní judikatura, kterou jsem do práce vybral, se dotýká právě zmiňovaného čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, jež, dle mého názoru, tím, že pronikl do rozhodovací praxe tuzemských soudů, působí nemalé komplikace. Stranou jsem ponechal problematiku analýzy judikatury Evropského soudního dvora týkající se zásady *ne bis in idem* a aplikace čl. 54-58 Prováděcí úmluvy k Schengenské dohodě, jelikož by byla natolik rozsáhlá, že by mnohonásobně přesáhla koncept práce, pokud bych se na ni zaměřil zároveň s judikaturou Soudu.

Ve vnitrostátní judikatuře jsem se koncentroval pouze na novější judikáty Nejvyššího soudu, které ovlivnily praxi nižších soudů. Problematiku aplikace zásady *ne bis in idem* co do vojenských trestných činů, jež byla v minulosti předmětem mnoha diskuzí, jsem v současnosti neshledal aktuální. Chtěl jsem se zabývat také otázkami aplikace zásady *ne bis in idem* ve vztahu disciplinární řízení – trestný čin, ale po rozboru situace přešoupek (popř. správní delikt) vs. trestný čin by mi na zmíněnou problematiku pětáctyřicetistránkový koncept nestačil, v případě rozšíření práce na rigorózní se tímto hodlám rovněž zabývat.

Po stručném nástinu pohledu přirozeného a pozitivního práva na právní zásady v úvodu práce se ve 2. kapitole, nazvané **Podstata a smysl zásady *ne bis in idem***, zabývám zárukami, jež zakotvení zásady *ne bis in idem* v právním řádu představuje v souladu s principy právní jistoty a spravedlnosti. Zároveň rozebírám ideovou podstatu tohoto principu.

3. kapitola, nazvaná **Právní moc rozhodnutí a *res iudicata***, je zaměřena na rozbor několika základních pojmů, jež se zásadou *ne bis in idem* souvisí – právní moc, skutek samotný a totožnost osoby a skutku. Vedle překážky *rei iudicatae*, je to právě teorií práva prezentovaný pohled na definování totožného skutku a skutku samotného, který je rozhodující pro posouzení věci z hlediska

aplikace principu *ne bis in idem* na konkrétní případ. Detailněji rovněž analyzují prostředky, jimiž lze pravomocné, „nezměnitelné“ rozhodnutí zrušit.

Zakotvení zásady *ne bis in idem* v právním řádu ČR v souvislosti s trestním řízením je tématem následující 4. kapitoly. Zmiňuji výskyt zásady na ústavněprávní úrovni, v trestním řízení a v předpisech upravujících správní trestání (především v zákoně č. 200/1990 Sb., o přestupcích). Rovněž neopomínám následný postup rozhodujících orgánů, zakotvený v trestním řádu a přestupkovém zákoně, pokud již existuje ohledně téhož skutku rozhodnutí v disciplinárním řízení. Na závěr kapitoly dovozují, kdy vnitrostátní právo z dikce trestního řádu a přestupkového zákona, bez promítnutí mezinárodního práva do národního právního řádu, počítá s aplikací zásady *ne bis in idem*.

Do 5. kapitoly jsem zahrnul **zakotvení zásady *ne bis in idem* v nejvýznamnějších mezinárodních smlouvách o lidských právech, jimiž je ČR vázána**. Z mezinárodních dokumentů o lidských právech se jedná o Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv a svobod a Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, které v souvislosti se zakotvením zásady *ne bis in idem* porovnávám také z hlediska mezinárodních účinků této zásady vyplývajících z dikce úmluv. Rovněž rozebírám Chartu základních práv EU a zmiňuji myšlenku nyní již „mrtvého“ projektu EU - Smlouvy o Ústavě pro Evropu.

Následující 6. kapitola se týká **článku 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě z hlediska jeho výkladu prováděného judikaturou Soudu**. Nejdříve se zabývám tím, nakolik judikatura Soudu určuje meze aplikace Úmluvy, závazností rozhodnutí Soudu pro členské státy Úmluvy a autonomním významem pojmů v Úmluvě tak, jak je vyložil Soud. Pro vnitrostátní aplikaci čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě jsou důležitá rozhodnutí a výklady Soudu týkající se otázek totožnosti skutku, popř. totožnosti právní kvalifikace, kterými se zabírám následně. Kapitulu uzavírám naznačením postupu, jak se s judikaturou Soudu v našich vnitrostátních poměrech vypořádat.

V kapitole 7. naznačuji postupy, kterými lze **zrušit pravomocné rozhodnutí o přestupku, popř. o jiném správním deliktu**, objeví-li se skutečnost, která odůvodňuje zahájení trestního stíhání pro tentýž skutek, za který již byla osoba v přestupkovém řízení postižena.

Poslední kapitola je věnována **vývoji soudobé judikatury ČR týkající se zásady *ne bis in idem***. Nejprve se zabývám postavením judikatury mezi prameny práva v České republice a otázkou vázanosti soudů judikaturou, následují rozhodnutí týkající se zásady *ne bis in idem*, která jsem v souvislosti s problematikou výkladu a použitelnosti čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě v českém trestním řízení vybral a detailněji rozebral. Tuto poměrně rozsáhlejší kapitolu jsem ukončil **shrnutím**, které je ve své podstatě dílčím závěrem, k němuž lze analýzou jednotlivých prezentovaných rozhodnutí dospět.

Z hlediska **právní terminologie**, která je v práci použita, bych rád podotknul, že tam, kde nezáleží na striktním odlišení procesního postavení osoby ve smyslu podezřelého – obviněného – obžalovaného, či odsouzeného, používám pojmu obviněný i tehdy, kdy by bylo přesnější užít termínu podezřelý či obžalovaný a naopak. Přesto si uvědomuji, že tyto pojmy mají svůj přesný význam, který odráží postavení osoby v průběhu řízení.

2. Podstata a smysl zásady *ne bis in idem*

Smyslem a podstatou zásady *ne bis in idem* je garance, že o již jednou pravomocně rozhodnuté věci nebude znovu rozhodováno, tzn. že nikdo nebude opětovně stíhán za týž skutek, pro nějž byl pravomocně odsouzen nebo zproštěn obžaloby nebo o němž bylo pravomocně rozhodnuto jiným meritorním rozhodnutím, jestliže toto rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno. Tím tento princip významnou měrou přispívá k právní jistotě osob o jejichž právech a povinnostech bývá v řízení rozhodováno a ke stabilitě právních vztahů, konkrétně vztahů **trestněprávních a trestněprocesních**. Ideová podstata principu se projevuje ve dvou dimenzích. První dimenze spočívá v základních idejích humanity v právu, kterými jsou spravedlnost a právní jistota, druhá dimenze pak vychází ze samotné podstaty povahy trestního práva, která realizuje společností státu svěřený trestněprávní nárok, jehož základem je spácháním trestného činu vzniklý trestněprávní vztah mezi dvěma subjekty – státem a osobou pachatele. Předmětem a podkladem tohoto nároku je skutek, mající ve své podstatě trestněprávní znaky, ze kterého tento nárok vychází. Obsahem tohoto vztahu je povinnost pachatele podrobit se trestu za spáchaný skutek a právo a zároveň povinnost státu pachateli trest uložit a vykonat a tím dospět k dosažení účelu trestního práva (ochrana zájmů společnosti, ústavního zřízení, práv a oprávněných zájmů fyzických a právnických osob - §1 tr. zákona). Základní trestněprocesní vztah pak vzniká mezi orgány činnými v trestním řízení (soud, státní zástupce a policejní orgán - §12 tr. řádu) a osobou, proti níž se trestní řízení vede a zaniká pravomocným rozhodnutím o skutku, popř. výkonem rozhodnutí.⁸

Skutek o němž se rozhoduje je nutno vyčerpat v celém rozsahu právního nároku v zájmu právní jistoty a spravedlnosti spočívající v tom, že za stejné skutky bude pachatelům uložen stejně přísný trest, neboť okamžikem nabytí právní moci rozhodnutí se vytvoří překážka věci rozhodnuté (*res iudicata*), která je ve své podstatě procesním vyjádřením zásady *ne bis in idem*, a tímto okamžikem zároveň o tomtéž skutku nebude možno vést nové řízení, jestliže

⁸ srov. Gřivna, T.: Zásada „ne bis in idem“ v souvislosti s volným pohybem osob po teritoriu EU. Acta Universitatis Carolina. Iuridica, 2006, č. 1, str. 45-47.

původní rozhodnutí nebude v předepsaném řízení zrušeno.⁹ Pokud by tento princip v právním řádu zakotven a uznáván nebyl, mohl by se obviněný, jež byl své viny již jednou zproštěn, dostat do tíživé a z hlediska právní jistoty nežádoucí situace, neboť by se mohlo stát, že by byl opětovně vystaven nepříznivým účinkům možného trestního stíhání, které je bezesporu okolností, jež negativně zasahuje do života obviněného, vyvolává stresující situaci, kdy osoba žije v obavách, jak bude o jejím skutku rozhodnuto. Základní komponentou **právní jistoty** je jistota občana, že proti němu bude zachováno právo. Její důležitou součástí je jistota, že stát bude nejen zachovávat a chránit, ale i ve své legislativě důsledně respektovat základní práva a svobody občanů, a to nejen ty, které jsou výslovně uvedeny v Listině základních práv a svobod, ale rovněž ty, které vyplývají z obecných politickoprávních zásad dané společnosti, popř. globálních politickoprávních zásad.¹⁰ Proto je třeba, aby bylo zcela nepochybné, že stát považuje učiněné rozhodnutí za závazné a konečné řešení věci, jemuž je třeba se podrobit jak ze strany pachatele, tak ze strany státních orgánů. Připuštění možnosti opětovného potrestání za tentýž skutek by bylo také v rozporu se **zásadou přiměřenosti trestu a zdrženlivosti**, znamenalo by narušení proporcionality mezi trestným činem a sankcí za něj uloženou.¹¹

Stručně shrnuto, pokud bude skutek o němž se rozhoduje, vymezen v plném rozsahu, výkon práva bude přehledným a srozumitelným pro řadového občana, soudy budou aplikovat právo „spravedlivě“ případ od případu a zakotvením zásady *ne bis in idem* v právním řádu bude dosaženo toho, že osoba nebude pro stejný skutek opětovně postižena, tehdy bude zaručen žádoucí stupeň právní jistoty ve společnosti, pokud jde o jeden z účelů trestního řízení – spravedlivé potrestání pachatelů trestných činů (§1 tr. řádu).

⁹ srov. Pipek, J.: Princip *ne bis in idem* v konkurenci jurisdikcí. Trestněprávní revue, 2004, č. 4, str. 98; Gřivna, T.: Zásada „*ne bis in idem*“ v evropském právu. Trestněprávní revue, 2006, č. 5, str. 133, 134.

¹⁰ Knapp, V.: Teorie práva. 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1995, str. 205-207

¹¹ Gřivna, T.: Zásada „*ne bis in idem*“ v souvislosti s volným pohybem osob po teritoriu EU. Acta Universitatis Carolinae. Iuridica, 2006, č. 1, str. 46.

3. Právní moc rozhodnutí a *res iudicata*

K tomu abychom se mohli detailněji zabývat zakotvením zásady *ne bis in idem* v právním řádu ČR je třeba si nejdříve objasnit několik základních pojmů, jež s touto zásadou blíže souvisí. Jedná se o pojmy *právní moc rozhodnutí*, která ve svém důsledku znamená vznik překážky věci rozhodnuté (*exceptio rei iudicatae*), *skutek a totožnost a jednota skutku*.

Obecně lze říci, že na základě překážky *rei iudicatae* je věc rozhodnuta konečně, závazně, musí být respektována všemi státními orgány i osobami a nemůže být předmětem opětovného projednání za současného splnění několika předpokladů, kterými jsou **totožnost osoby** stíhané ve věci původní a ve věci nové, **totožnost skutku**, který byl předmětem původního řízení a je předmětem řízení nového a samotná existence **pravomocného rozhodnutí** ve věci. Tato pravomocná rozhodnutí jsou překážkou *rei iudicatae* tehdy, pokud nebyla v předepsaném řízení zrušena (viz níže).

3.1 Právní moc rozhodnutí

Charakteristickým znakem rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení je, že nabývají právní moci a vykonatelnosti. Právní moc a vykonatelnost se týká všech tří základních forem rozhodnutí, tj. rozsudku (§139 tr. řádu), usnesení (§140 tr. řádu) i trestního příkazu (§314g odst. 2 tr. řádu). **Právní moc** je institut vlastní nejen trestnímu řízení, nýbrž i všem dalším právním oblastem, kde dochází k vydávání aktů státní moci, kterými je autoritativně rozhodováno o právech a povinnostech fyzických a právnických osob. Vyjadřuje vůli státu vyřešit konečným způsobem určitou věc a zároveň znemožňuje stíhat osobu, proti které již trestní řízení bylo skončeno¹². Představuje určitou vlastnost rozhodnutí, jehož podstatou je jeho **nezměnitelnost a závaznost**.

Nezměnitelnost rozhodnutí se označuje jako *tzv. formální stránka* právní moci a znamená, že v rámci řízení, ve kterém bylo rozhodnutí vydáno, nelze o věci, která byla předmětem procesu, již dále jednat, tzn. že proti rozhodnutí nelze

¹² Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol.: Kurs trestního práva: Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. C. H. Beck, Praha 2007, str. 499 a násl.; Jelínek, J., Sovák, Z.: Rozhodnutí ve věcech trestních. Eurolex Bohemia, Praha 1999, str. 58.

podat řádný opravný prostředek, kterým je u rozsudku odvolání, u trestního příkazu odpor a u usnesení stížnost.¹³ Tak lze rozlišovat dvě kategorie rozhodnutí, a to ta, proti kterým není řádný opravný prostředek přípustný vůbec – tato rozhodnutí nabývají právní moci ihned jejich vyhlášením a pokud se nevyhlašují, jejich vyhotovením (§139 odst. 1 písm. a); §140 odst. 1 písm. a) tr. řádu), a ta, proti nimž zákon připouští řádný opravný prostředek. Tato rozhodnutí pak nabývají právní moci na základě různých právních skutečností – uplynutím lhůty pro podání odvolání (stížnosti) oprávněné osobě, zamítnutím podaného odvolání (podané stížnosti), výslovným vzdáním se odvolání (stížnosti), nebo jejím vzetím zpět oprávněnou osobou (§139 odst. 1 písm. b) alinea aa), bb), cc); §140 odst. 1 písm. b) alinea aa), bb), cc) tr. řádu).¹⁴

Náš trestní řád zná **tzv. relativní**, nikoli absolutní **nezměnitelnost rozhodnutí**, tudíž z formální stránky právní moci připouští trestní řád, resp. i jiné zákony, některé výjimky. Jsou to tyto výjimky:

a) Mimořádné opravné prostředky – dovolání (§265a a násl. tr. řádu), stížnost pro porušení zákona (§266 a násl. tr. řádu) a obnova řízení (§277 a násl. tr. řádu). Každý z těchto prostředků je vázán na zákonodárce stanovené podmínky, jež musí být splněny, aby bylo možno připustit změnu pravomocných rozhodnutí.

b) Navrácení lhůty (§ 61 odst. 2 tr.řádu) – srov. také §139 odst. 3 a §140 odst. 4 tr. řádu.

c) Uložení souhrnného trestu (§35 odst. 2 tr. zákona, §124 tr. řádu) – spolu s uložením souhrnného trestu soud zruší výrok o trestu uloženém pachateli rozsudkem dřívějším, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

d) Uplatnění principu *beneficium cohaesionis* (§150 odst. 2, §261, §265k odst. 2, §269 odst. 2, §285 tr. řádu) – Rozhodnutí se změní i ve prospěch osoby, která opravný prostředek nepodala, jestliže jí prospívá důvod, který uvedla osoba, jež opravný prostředek proti témuž rozhodnutí úspěšně podala. Smyslem tohoto

¹³ Jelínek, J., Sovák, Z.: Rozhodnutí ve věcech trestních. Eurolex Bohemia, Praha 1999, str. 58; Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Púry, F., Repík, B., Růžek, A.: Trestní právo procesní. 4. vydání. Linde, Praha 2006, str. 392 a násl.

¹⁴ Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Púry, F., Repík, B., Růžek, A.: Trestní právo procesní. 4. vydání. Linde, Praha 2006, str. 392 a násl.

principu je, aby nebyla v jedné a téže věci vydávána vzájemně si odporující rozhodnutí.

e) Vyhovění ústavní stížnosti fyzické nebo právnické osoby Ústavním soudem podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy a §82 odst. 3 písm. a) zákona 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

f) V rehabilitačním řízení podle zákona č. 119/1990, o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů (§2, §14, §20, §22a).¹⁵

Na rozhodnutí výlučně procesní povahy, což jsou taková, která upravují postup při vyřizování věci samé, se nezměnitelnost rozhodnutí zpravidla nevztahuje (např. rozhodnutí, jímž se zamítá návrh na doplnění dokazování, rozhodnutí obsahující písařské chyby a jiné zřejmé nesprávnosti).

Tzv. Materiální stránku právní moci představuje závaznost rozhodnutí, která ve svém důsledku znamená vznik překážky věci rozhodnuté (exceptio rei iudicatae), což je ve své podstatě procesní vyjádření zásady ne bis in idem, ke které musí orgány činné v trestním řízení přihlížet z úřední povinnosti.¹⁶ Tudíž ukáže-li se, že takováto překážka existuje již v době před zahájením trestního stíhání, policejní orgán je povinen věc odložit podle §159a odst. 2, §11 odst. 1 písm. f), g), h), odst. 4 tr. řádu, aniž by trestní stíhání zahajoval. Po zahájení trestního stíhání postupuje státní zástupce v případě zjištění existence důvodu nepřipustnosti trestního stíhání tak, že trestní stíhání zastaví (§172 odst. 1 písm. d), §11 odst. 1 písm. f), g), h), odst. 4 tr. řádu), stejně se postupuje i tehdy, je-li tento důvod zjištěn až v řízení před soudem. Tehdy soud trestní stíhání zastaví ve stádiu předběžného projednání obžaloby podle §188 odst. 1 písm. c), §172 odst. 1 písm. d), §11 odst. 1 písm. f), g), h), odst. 4 tr. řádu, v hlavním líčení podle §223 odst. 1, §11 odst. 1 písm. f), g), h), odst. 4 tr. řádu, nebo mimo ně v neveřejném zasedání podle §231 odst. 1, 223 odst. 1, §11 odst. 1 písm. f), g), h), odst. 4 tr. řádu, v odvolacím řízení podle §257 odst. 1 písm. c), §223 odst. 1, §11 odst. 1 písm. f), g), h), odst. 4 tr. řádu ve veřejném i v neveřejném zasedání.

¹⁵ srov. Jelínek, J., Sovák, Z.: Rozhodnutí ve věcech trestních. Eurolex Bohemia, Praha 1999, str. 61,62.

¹⁶ srov. Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Púry, F., Repík, B., Růžek, A.: Trestní právo procesní. 4. vydání. Linde, Praha 2006, str. 394; Jelínek, J., Sovák, Z.: Rozhodnutí ve věcech trestních. Eurolex Bohemia, Praha 1999, str. 62 a násl.

V řízení před samosoudcem se postupuje obdobně s tím, že před nařízením hlavního líčení samosoudce obžalobu přezkoumá na základě § 314c odst. 1 písm. a) tr. řádu.¹⁷

Novela trestního řádu č. 283/2004 zavedla důvod nepřipustnosti trestního stíhání a vytvoření překážky *rei iudicatae* podle §11a také na případy, kdy státní zástupce ve zkráceném přípravném řízení rozhodl o schválení narovnání a věc odložil (§179c odst. 2 písm. f) tr. řádu), nebo rozhodl o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání a podezřelý se osvědčil, nebo se má za to, že se osvědčil (§179g a §179h tr. řádu).¹⁸

Na základě materiální stránky právní moci je věc rozhodnuta konečně, závazně, musí být respektována všemi státními orgány i osobami a nemůže být předmětem opětovného projednání za současného splnění několika předpokladů, kterými jsou totožnost osoby stíhané ve věci původní a ve věci nové, totožnost skutku, který byl předmětem původního řízení a je předmětem řízení nového a samotná existence pravomocného rozhodnutí ve věci, tzn. pravomocného rozsudku (popř. trestního příkazu) soudu, a to odsuzujícího, nebo zprošťujícího, dále pravomocného usnesení soudu, nebo jiného oprávněného orgánu o zastavení trestního stíhání, o schválení narovnání, nebo o postoupení věci s podezřením, že skutek je přestupkem, jiným správním deliktem, nebo kárným proviněním (popř. usnesení státního zástupce podle §11a tr. řádu).¹⁹ Tato pravomocná rozhodnutí jsou překážkou *rei iudicatae*, jestliže nebyla v předepsaném řízení zrušena.

Jak jsme si právě vyložili, jestliže některé skutečnosti v rámci téhož skutku vyšly najevo až po pravomocném skončení řízení (představující nezměnitelné a závazné rozhodnutí), nelze obviněného pro tyto skutečnosti opětovně stíhat bez zrušení původního rozhodnutí v předepsaném řízení. Trestní řád nemá výslovné ustanovení o tom, která část rozhodnutí nabývá právní moci, teorie i praxe vycházející z výkladu trestního řádu však shodně uvádí, že právní

¹⁷ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, F.: Trestní řád. Komentář. I. Díl. 4. vydání. C. H. Beck, Praha 2002, str.117, 118.

¹⁸ Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Púry, F., Repík, B., Růžek, A.: Trestní právo procesní. 4. vydání. Linde, Praha 2006, str. 395.

¹⁹ srov. Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Púry, F., Repík, B., Růžek, A.: Trestní právo procesní. 4. vydání. Linde, Praha 2006, str. 395 a násl.; Jelínek, J., Sovák, Z.: Rozhodnutí ve věcech trestních. Eurolex Bohemia, Praha 1999, str. 63 a násl.

moci nabývají pouze výroky (enunciáty) rozhodnutí.²⁰ Samotné odůvodnění právní moci nabývat nemůže, což je dovozováno z účelu odůvodnění rozhodnutí a z úpravy opravných prostředků. Z povahy odůvodnění vyplývá, že jeho smyslem není řešit nějaký naskytnutý problém, ale vysvětlit a zdůvodnit obsah výrokové části rozhodnutí, proto odůvodnění nemůže mít samostatné právní následky, nemohou z něj vyplývat práva a povinnosti. Pro závěr, že právní moci nabývají pouze výroky a nikoliv jejich odůvodnění nasvědčuje i úprava řádných opravných prostředků v trestním řádu (§ 145 odst. 1, §246 tr. řádu). Pokud by odůvodnění rozhodnutí mělo být závazné, znamenalo by to nutnost připuštění opravných prostředků nejen ohledně výroku rozhodnutí, ale také proti tomuto odůvodnění rozhodnutí a zároveň rozšíření práva na podání opravného prostředku většímu okruhu osob, než je tomu podle současného právního stavu. Z toho, že tyto možnosti v platné právní úpravě zakotveny nejsou, můžeme dovodit, že odůvodnění právní moci nenabývá, netvoří tudíž překážku *rei iudicatae* a nevztahuje se na něj zásada *ne bis in idem*.²¹

Trestní řád i nauka rozeznávají **právní moc částečnou** (§ 139 odst. 2, §140 odst. 3 tr. řádu) a **právní moc úplnou** (§139 odst. 1, §140 odst. 1 tr. řádu).²² O částečné právní moci hovoříme za situace, když i po podání řádného opravného prostředku, jímž je v našem trestním řízení proti usnesení stížnost (§141 a násl. tr. řádu) a proti rozsudku odvolání (§245 a násl. tr. řádu), stále existuje některý výrok rozhodnutí, který v opravném řízení nelze přezkoumat. Tato část rozhodnutí se tedy stává pravomocnou, tj. nezměnitelnou a závaznou. Platí to kupříkladu v případě, kdy podá odvolání pouze poškozený pro nesprávnost výroku o náhradě škody. Tehdy právní moci nabývá výrok o vině a trestu, protože tyto výroky poškozený nemůže napadat a odvolací soud je tudíž nepřezkoumává (§246 odst. 1 písm. d) tr. řádu). Částečná právní moc nastává i rozhodnutím odvolacího soudu v případech, kdy v rámci své přezkumné povinnosti z podnětu podaného odvolání potvrdí napadený rozsudek ve výroku o vině, ale zruší výrok o trestu, a vrátí věc k novému projednání a rozhodnutí soudu první instance jen ohledně tohoto

²⁰ Srov. Jelínek, J., Sovák, Z.: Rozhodnutí ve věcech trestních. Eurolex Bohemia, Praha 1999, str. 64, 65.

²¹ Tamtéž.

²² Jelínek, J., Sovák, Z.: Rozhodnutí ve věcech trestních. Eurolex Bohemia, Praha 1999, str. 66 a násl.; Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Púry, F., Repík, B., Růžek, A.: Trestní právo procesní. 4. vydání. Linde, Praha 2006, str. 396.

výroku. Právní moc výroku o vině nastane dnem rozhodnutí odvolacího soudu, zatímco právní moc výroku o trestu až později.²³ Překážkou věci rozhodnuté a tímto nepřipustnost trestního stíhání v téže věci představují v případě částečného nabytí právní moci ty výroky, které právní moci již nabyly. Ohledně výroků, které doposud právní moci nenabyly se nejedná o překážku *rei iudicatae*. Judikatura však uvádí, že jestliže odvolací soud zruší v odsuzujícím rozsudku pouze výrok o trestu, výrok o vině ponechá v právní moci a vrátí věc soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí jen v otázce trestu, neskončilo tím ještě trestní stíhání a objeví-li se v tomto stádiu řízení důvod, pro který je nutno trestní stíhání zastavit (§11 odst. 1 tr. řádu), není pravomocný odsuzující výrok odvolacího soudu o vině překážkou pro zastavení trestního stíhání (R 18/75). O úplné právní moci hovoříme tehdy pokud není možné rozhodnutí napadnout řádným opravným prostředkem v žádné jeho části, takže se stává pravomocným v celém svém rozsahu.

Vedle úplné a částečné právní moci se dále rozlišuje **právní moc absolutní a relativní**.²⁴ Absolutní právní moc znamená, že se výrok rozhodnutí stal pravomocným vůči všem osobám, které byly podle zákona oprávněny podat proti němu řádný opravný prostředek a nelze tedy již v řádném opravném řízení očekávat změny. Pokud však jen jedna z oprávněných osob podala včas řádný opravný prostředek a jiná osoba nikoli, pak vůči těm osobám, které řádný opravný prostředek nepodaly a nemohou se již domáhat změny rozhodnutí, nabylo rozhodnutí relativní právní moci – může jim však být v případě, že jim prospívá stejný společný důvod, pro nějž bylo v opravném řízení změněno rozhodnutí ve prospěch osoby, jež podala opravný prostředek, změněno i toto relativně pravomocné rozhodnutí na základě principu *beneficia cohaesionis*.

3.2 Skutek

Skutek je pojmem trestního práva hmotného i procesního, ale není zákonem blíže definován, proto je k jeho vymezení zapotřebí využít právní teorie a praxe. Za skutek se v trestním řízení považuje určitá událost ve vnějším světě záležející v jednání člověka, jež může mít znaky jednoho, nebo více trestných

---

²³ Tamtéž.

²⁴ Tamtéž.

činů (v jednočinném, nebo vícečinném souběhu), anebo nemusí vykazovat znaky žádného trestného činu (jen taková jednání způsobující porušení nebo ohrožení společenských vztahů chráněných trestním zákonem, při naplnění formálního i materiálního znaku trestného činu, jsou trestnými činy - §3 odst. 1, odst. 2 tr. řádu). Jako skutek je takováto událost vymezena v příslušném rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení, tj. zejména v obžalobě, rozsudku, v trestním příkaze atd.²⁵

Skutek neznamena v podstatě nic jiného než jednání - jednání a skutek lze považovat za identické pojmy. Jednáním jako projevem vůle ve vnějším světě se rozumí nejen konání, ale také opomenutí. Za jedno jednání je třeba považovat ne jednotlivé projevení vůle navenek, ale zpravidla souhrn takovýchto projevení vůle, neboť zpravidla jen takovým souhrnem bývá určitý cíl uskutečněn.²⁶

I když trestní řád pojem skutek nedefinuje a nestanoví ani kritéria pro jeho určení, lze z některých jeho ustanovení vyčíst částečné vymezení tohoto pojmu. Těmito ustanoveními chtěl zákonodárce naznačit, jak pojem skutek v souvislosti s trestním řízením užívat. Tak například v usnesení o zahájení trestního stíhání (§160 odst. 1 tr. řádu), v obžalobě, popř. návrhu na potrestání (§177 písm. c), §179d odst. 1 tr. řádu), v rozsudku (§120 odst. 3 tr. řádu), v usnesení o zastavení trestního stíhání a v dalších meritorních rozhodnutích (§311 odst. 1, §314f odst. 1 písm. d) tr. řádu) musí být skutek přesně označen s uvedením místa, času a způsobu jeho spáchání, popřípadě s uvedením jiných skutečností, pokud je jich třeba k tomu, aby skutek nemohl být zaměněn s jiným a aby byla odůvodněna určitá právní kvalifikace skutku. Náležitým vymezením skutku by mělo být patrné, zda soud respektoval zásadu obžalovací (§2 odst. 8, §220 odst. 1 tr. řádu), zda obžalobu nepřekročil, případně zda ji celou vyčerpá.

Pod pojmem skutek rozumí náš trestní řád a právní teorie jen okolnosti skutkové, nikoliv jejich právní posouzení. Předmětem stíhání je skutek sám, ne jeho právní kvalifikace, neboť témuž skutku nemusí zásadně odpovídat vždy jeden trestný čin. Jedním skutkem, vycházíme-li z teorií podané

²⁵ Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Půry, F., Repík, B., Růžek, A.: Trestní právo procesní. 4. vydání. Linde, Praha 2006, str. 490; Jelínek, J. a kolektiv: Trestní právo hmotné. 2. aktualizované vydání. Linde, Praha 2006, str. 313 - 316.

²⁶ Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Půry, F., Repík, B., Růžek, A.: Trestní právo procesní. 4. vydání. Linde, Praha 2006, str. 490; Růžek, A.: Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí v trestních věcech. ČSAV, Praha 1958, str. 89, 98

definice, může být spácháno jeden i více trestných činů (jednočinný souběh stejnorodý, nestejnorodý). Jiné právní posouzení věci nemění totožnost skutku a nemůže odůvodnit opětovné stíhání obviněného.²⁷

3.3 Totožnost osoby, totožnost a jednota skutku

Trestní řád stanoví v §176 odst. 2 tr. řádu že státní zástupce může podat obžalobu jen pro skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání a dle §220 odst. 1 soud může rozhodovat jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu. Rozhodnutí soudu se tudíž musí týkat téhož obviněného (§32 tr. řádu) a téhož skutku, jak je uvedeno v obžalobě.

Otázka **totožnosti obviněného** není problematická. Zákon nepřipouští nové trestní stíhání téhož obviněného pro týž skutek, pro který byl již stíhán, pokud rozhodnutí v předepsaném řízení nebylo zrušeno. Nic však nebrání tomu, aby jiná osoba byla za týž skutek stíhána, i když byl za tento skutek již někdo stíhán. Otázka vymezení totožnosti skutku je komplikovanější. **Totožnost skutku** je institut procesní (na rozdíl od pojmu **jednota skutku**, což je pojem hmotněprávní a má význam zejména pro určení, zda jde o souběh jednočinný nebo vícečinný)²⁸. Náš trestní řád ji nechápe vždy jen jako naprostou shodu mezi okolnostmi vylíčenými v obžalobě a skutkovým dějem vylíčeným v rozhodnutí. Dovoluje přihlížet i ke změnám skutkového stavu, ke kterým došlo při projednávání věci před soudem – některé skutečnosti uvedené v obžalobě mohou odpadnout, některé mohou přibýt, nesmí se však změnit **podstata skutku** (srov. R 6/1962, R 64/1973).²⁹ Soud sice nemůže do jednání o rozhodování zahrnovat skutek jiný než ten, který byl uveden v žalobním návrhu a musí jej projednat v celé šíři, avšak právním posouzením skutku v obžalobě není vázán (§220 odst. 3 tr. řádu). Soudu jsou svěřeny instrumenty, jimiž je možno vrátit věc státnímu zástupci k došetření, je-li třeba věc vzhledem k odchylnému právnímu posouzení blíže objasnit (§190 odst. 1, §221, §314c odst. 2 tr. řádu). Státní zástupce sice

²⁷ srov. Jelínek, J. a kolektiv: Trestní právo hmotné. 2. aktualizované vydání. Linde, Praha 2006, str. 313 - 316; Růžek, A.: Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí v trestních věcech. ČSAV, Praha 1958, str. 87

²⁸ Jelínek, J. a kolektiv: Trestní právo hmotné. 2. aktualizované vydání. Linde, Praha 2006, str. 314; Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Půry, F., Repík, B., Růžek, A.: Trestní právo procesní. 4. vydání. Linde, Praha 2006, str. 490-491.

²⁹ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol.: Kurs trestního práva: Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. C. H. Beck, Praha 2007, str. 690 a násl.

určuje, který skutek bude předmětem řízení, nemůže však stanovit v rámci tohoto skutku meze, v nichž by se soud směl věci zabývat. Soud je povinen skutek projednat v celé jeho šíři, neboť tvoří nedělitelnou jednotu. Soud není vázán obžalobou v tom směru, že zde existuje tolik skutků, kolik je jich v žalobním návrhu obsaženo – je věcí soudu tuto otázku přezkoumat, tj. zda zažalovaný děj je skutkem jedním, nebo více skutky. Vždy však musí rozhodovat jen o skutcích obsažených v žalobním návrhu, i když jejich počet uvedený v obžalobě je nesprávný.³⁰

Zmíněnou podstatu skutku můžeme spatřovat v **jednání** a v **následku**, který byl jednáním způsoben. Právní teorie i praxe vychází z předpokladu, že totožnost skutku bude zachována, bude-li zachována alespoň totožnost jednání, anebo totožnost následku (R 52/1979, R 1/1996).³¹ Ty jsou pak rozhodující i pro právní kvalifikaci skutku. Totožnost skutku bude zcela nepochybně zachována, jestliže zde bude totožnost jednání. Praktické jsou případy přistoupení nového předmětu útoku, zejména při stíhání osob odpovědných za zavinění dopravních nehod z nedbalosti. Například pokud je řidič motorového vozidla žalován, že zavinil neopatrnou jízdou nehodu, při které řidič druhého auta utrpěl těžkou újmu na zdraví a při hlavním líčení se ukáže, že při téže dopravní nehodě byla zraněna ještě další osoba, totiž spolujezdec řidiče, i s přihlédnutím k tomuto novému následku se totožnost skutku nezmění, neboť zranění další osoby bylo zapříčiněno týmhž jednáním. Naopak, pokud zde nebude zachována totožnost jednání, totožnost skutku může udržovat totožnost následku. Následkem se přitom rozumí porušení individuálního objektu trestného činu v jeho konkrétní podobě, tedy konkrétní následek, nikoli určitý typ následku.³² Následek udržuje totožnost skutku například při změnách forem účasti na trestném činu - v případě, jestliže bude někdo žalován jako pachatel trestného činu, avšak v hlavním líčení se ukáže, že byl „jen“ návodcem, či pomocníkem (§10 odst. 1 písm. b), c) tr. zákona). V tomto případě bude jednání obviněného tvrzené v žalobním návrhu naprosto

³⁰ Srov. Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Púry, F., Repík, B., Růžek, A.: Trestní právo procesní. 4. vydání. Linde, Praha 2006, str. 480 a násl.

³¹ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol.: Kurs trestního práva: Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. C. H. Beck, Praha 2007, str. 693, 694; Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Púry, F., Repík, B., Růžek, A.: Trestní právo procesní. 4. vydání. Linde, Praha 2006, str. 480 a násl.

³² Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol.: Kurs trestního práva: Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. C. H. Beck, Praha 2007, str. 690 a násl.

odchylné od toho, které bylo zjištěno (vzbudit v někom rozhodnutí spáchat trestný čin nebo poskytnout někomu ke spáchání trestného činu pomoc je nepochybně něco jiného, než spáchání činu samotného), vždy však půjde o formu účastenství zaměřenou na týž následek.

Z těchto premis lze dovodit několik **závěrů**³³:

1. Totožnost skutku bude zachována zejména při naprostém souladu mezi popisem skutku v žalobním návrhu a popisem skutku ve výrokové části rozhodnutí soudu (§120 odst. 3, §177 písm. c) tr. řádu)

2. Totožnost skutku nenaruší změny v jednotlivých okolnostech, jež skutek individualizují – tzn. určení času, místa a způsobu spáchání trestného činu, rozsahu následku, či formy zavinění, pokud totožnost jednání zůstane zachována. Totožnost skutku tedy zůstane zachována, pokud se nepřesné, či přibližné údaje uvedené v obžalobě, nahradí v hlavním líčení údaji přesnými. Bude zachována i tehdy, jestliže se skutečnosti uvedené v obžalobě doplní či nahradí skutečnostmi novými, nebo některé skutečnosti odpadnou a jiné přibudou, pokud podstata jednání zůstane nedotčena.

3. Nebude-li shoda mezi jednáním uvedeným v žalobním návrhu a tím, které vyšlo najevo v hlavním líčení, totožnost skutku může udržovat totožnost způsobeného následku.

4. Jestliže v hlavním líčení vyšly najevo změny týkající se skutečností tvořících jednání, pak je totožnost zachována, pokud jednání vylíčené v obžalobě a po změnách v hlavním líčení bude alespoň částečně totožné (srov. R 23/1972: „O totožný skutek jde i tehdy, když se při různosti následků shoduje jednání alespoň s částí jednání, pro které byl již pachatel odsouzen“). Tak například pokud byl někdo obviněn z trestného činu loupeže podle §234 odst. 1 tr. zákona a v hlavním líčení se ukáže, že spáchal krádež podle §247 odst. 1 tr. zákona, neboť při činu nepoužil násilí, bude totožnost skutku zachována a bude možno o něm rozhodnout, jelikož jednání charakteristické pro trestný čin loupeže se zde částečně překrývá s jednáním typickým pro trestný čin krádeže.

---

³³ srov. Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Púry, F., Repík, B., Růžek, A.: Trestní právo procesní. 4. vydání. Linde, Praha 2006, str. 482-484, 490-494; Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol.: Kurs trestního práva: Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. C. H. Beck, Praha 2007, str. 690 a násl.

5. U trestných činů hromadných a trvajících, které tvoří podle našeho práva jeden skutek, se nic nemění na totožnosti skutku, jestliže v průběhu hlavního líčení některé v obžalobě vylíčené útoky odpadnou, anebo některé přibudou (hromadné trestné činy), či dojde ke změně, nebo upřesnění časového období, po které byl obviněným udržován protiprávní stav (pokračující trestné činy). Podmínkou je ovšem respektování hranice skutku vymezené v §12 odst. 11 tr. řádu. Součástí jednoho skutku mohou být jen ty útoky, ke kterým došlo před sdělením obvinění, tzn. před doručením usnesení o zahájení trestního stíhání obviněnému. Pokračoval-li by obviněný ve svém jednání, pro které je stíhán, i po sdělení obvinění, jednalo by se již o skutek nový, i když toto jednání plynule navazovalo na předcházející dílčí útoky.

6. Totožnosti skutku se nedotkne ani to, jestliže se ukáže, že existuje okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby, se kterou se obžaloba nevypořádala. Například zjistí-li se, že trestným činem způsobená škoda je vyšší, než bylo tvrzeno v žalobním návrhu. Nebo zjistí-li se, že čin pachatel spáchal jako zvláště nebezpečný recidivista (§41 odst. 1 tr. zákona), což je také jedna z okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby (§42 odst. 1 tr. zákona).

7. U pokračování v trestném činu byla situace složitější, ale v důsledku provedené novely trestního řádu č. 265/2001 se s účinností od 1. 1. 2002 problematika pokračování v trestném činu stala překonanou. Do této novely tvořilo pokračování v trestném činu z hlediska hmotného i procesního práva jeden skutek, a to do okamžiku sdělení obvinění – pokud tedy soud pravomocně rozhodl o části takového skutku, rozhodl o skutku celém a nové trestní stíhání pro jinou část skutku bylo vyloučeno z důvodu nepřipustnosti dvojího postihu za tentýž skutek. Tak se mohlo stát, že byl pachatel odsouzen jen za nepatrnou část protiprávního jednání, případně byl zproštěn obžaloby ohledně jednoho dílčího útoku, a to zabránilo jeho potrestání pro rozsáhlejší trestnou činnost, což bylo v rozporu se základními principy právní jistoty a spravedlnosti. Na základě novely zůstalo zachováno hmotněprávní chápání pokračování v trestném činu jako jednoho skutku, z hlediska procesního práva se však skutkem nově rozumí také dílčí útok pokračujícího trestného činu (§12 odst. 12 tr. řádu), což se rovněž promítlo do ustanovení §11 odst. 2 tr. řádu, na základě kterého důvod nepřipustnosti trestního stíhání týkající se jen některého dílčího útoku

pokračujícího trestného činu nebrání tomu, aby se ohledně zbylé části takového činu konalo trestní stíhání. Je patrné, že ani pravomocné odsouzení za některé dílčí útoky jednoho a téhož pokračujícího trestného činu, který je podle trestního práva hmotného jedním skutkem, nebrání tomu, aby byl později tentýž pachatel stíhán a odsouzen za další útoky stejného pokračujícího trestného činu a aby mu byl případně uložen společný trest podle §37a tr. zákona. Pro každý takovýto dílčí útok však musí být zahájeno trestní stíhání (§160 odst. 1 tr. řádu). Soud tedy nemůže u pokračujícího trestného činu pojmout do skutku o němž rozhoduje ty dílčí útoky, jež nebyly uvedeny v obžalobě, ani kdyby tvořily jeden skutek a jeden pokračující trestný čin ve smyslu §89 odst. 3 tr. zákona (Pokračováním v trestném činu se rozumí takové jednání, jehož jednotlivé dílčí útoky vedené jednotným záměrem naplňují stejnou skutkovou podstatu trestného činu, jsou spojeny stejným, nebo podobným způsobem provedení a blízkou souvislostí časovou a předmětu útoku).

Podle Nejvyššího soudu nelze novelizované znění §11 odst. 2 tr. řádu aplikovat zpětně, což znamená, že jej nelze použít na rozhodnutí zakládající překážku trestního stíhání spočívající v překážce věci rozsouzené ohledně některého z dílčích útoků pokračujícího trestného činu, která vznikla přede dnem 1. 1. 2002, s ohledem na princip právní jistoty a ústavní vymezení zásady *ne bis in idem* ve znění účinném do 31. 12. 2001. Nová ustanovení trestního řádu týkající se pokračování v trestném činu nemají pouze procesní účinky, nýbrž mají i významné hmotněprávní důsledky - již podle ustanovení § 16 odst. 1 tr. zákona platí, že pozdější zákon lze použít pouze tehdy, jestliže je to pro pachatele příznivější ve srovnání s trestním zákonem, který byl účinný v době spáchání činu. Jestliže ke spáchání všech dílčích útoků pokračujícího trestného činu došlo před 1. 1. 2002, pak to, zda lze v takovém případě aplikovat zákon pozdější (tj. zákon účinný po 1. 1. 2002), včetně možnosti případného použití § 37a tr. zákona, anebo zákon účinný v době spáchání činu, odvisí od posouzení věci z hlediska ustanovení §16 odst. 1 tr. zákona (platí to např. i tehdy, nastala-li okolnost odůvodňující nepřipustnost trestního stíhání ohledně některého z těchto dílčích útoků ve smyslu ustanovení §11 odst. 1 tr. řádu až po 1. 1. 2002). V případě, kdy v důsledku uplatnění zákazu retroaktivity pozdějšího zákona ve smyslu §16 odst. 1 tr. zákona, by trestní stíhání nemohlo vést k naplnění jeho účelu (podle §1 odst.

1 tr.. řádu), nebude takové trestní stíhání přípustné, byť ustanovení § 11 odst. 2 tr řádu by tomu nebránilo (rozh. NS sp.zn. 11 Tz 294/2001).

4. Zakotvení zásady *ne bis in idem* v právním řádu České republiky v souvislosti s trestním řízením

Zásada *ne bis in idem*, jako jedna ze základních procesních zásad demokratického, právního státu, je také v českém systému práva zakotvena **na ústavněprávní úrovni**. Je vyjádřena v čl. 40 odst. 5 Listiny základních práv a svobod³⁴, který stanoví: „**Nikdo nemůže být trestně stíhán za čin, pro který již byl pravomocně odsouzen nebo zproštěn obžaloby. Tato zásada nevylučuje uplatnění mimořádných opravných prostředků v souladu se zákonem**“. Ustanovení Listiny týkající se zmíněné zásady má poměrně úzký rozsah – z citovaného znění vyplývá, že se vztahuje pouze na rozsudek (nikoliv jiné rozhodnutí). Nejednoznačné je použití pojmu „čin“, který je nutno vykládat tak, že se jím rozumí „skutek“. Listina rovněž nebrání souběhu několika trestních stíhání pro tutéž věc, dokud není alespoň v jedné věci vydán pravomocný rozsudek, tzn. že zná pouze překážku věci rozhoduté, nikoliv překážku věci projednávané.³⁵

Následně je zásada *ne bis in idem* provedena **v předpisech trestně právních a předpisech upravujících správní trestání**.

V zákoně 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (**trestní řád**), ve znění pozdějších předpisů je tato zásada rozvinuta v §11 odst. 1 tak, že trestní stíhání je nepřipustné proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozsudkem soudu nebo bylo rozhodnutím soudu, či jiného oprávněného orgánu pravomocně zastaveno (§11 odst. 1 písm. f) tr. řádu), proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozhodnutím o schválení narovnání (§11 odst. 1 písm. g) tr. řádu) a proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozhodnutím o postoupení věci s podezřením, že skutek je přestupkem, jiným správním deliktem nebo kárným proviněním (§11 odst. 1 písm. h) tr. řádu), pokud tato pravomocná rozhodnutí soudu, nebo státního zástupce nebyla v předepsaném

³⁴ Na základě čl. 3 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů je Listina základních práv a svobod (usnesení předsednictva ČNR uveřejněné pod č. 2/1993 Sb.) součástí ústavního pořádku ČR.

³⁵ srov. Gřivna, T.: Zásada „*ne bis in idem*“ v souvislosti s volným pohybem osob po teritoriu EU. Acta Universitatis Carolinae. Iuridica, 2006, č. 1, str. 61.

řízení zrušena. Tímto předepsaným řízením se rozumí řízení zahájené na podkladě podaného mimořádného opravného prostředku, rehabilitační řízení, či ústavní stížnost (srov. výklad o právní moci v kapitole 3.1). Nejvyšší státní zástupce může také využít možnosti svého oprávnění rozvedeného v §174a tr. řádu, které mu umožňuje rušit nezákonná usnesení nižších státních zástupců o zastavení trestního stíhání nebo o postoupení věci do tří měsíců od nabytí právní moci.

Na základě §11 odst. 4 tr. řádu se za rozhodnutí podle §11 odst. 1 písm. f), g), h) rozumí i rozhodnutí soudů a jiných justičních orgánů členských států Evropské unie. Soudy členských států Evropské unie se rozumí všechny soudní orgány těchto států, které rozhodují v trestním řízení obdobnými rozhodnutími jako v §11 odst. 1 písm. f), g), h), bez ohledu na stupeň soudní soustavy, ve které působí. Jinými justičními orgány členských států Evropské unie jsou jiné než soudní orgány těchto států, které mají pravomoc rozhodovat v trestním řízení obdobnými rozhodnutími jako v §11 odst. 1 písm. f), g), h) (v praxi se bude jednat především o orgány státních zastupitelství).³⁶ Rozhodnutí jiných států (nečlenů Evropské unie) nespádají pod ustanovení §11 odst. 4 tr. řádu. Takové rozhodnutí nebrání novému trestnímu stíhání či potrestání v České republice.

Zásada *ne bis in idem* byla rozšířena na základě novely 283/2004 tr. řádu na širší okruh rozhodnutí, tj. na některá rozhodnutí ve zkráceném přípravném řízení, když zakotvila do trestního řádu nové ustanovení §11a, jež stanoví nepřipustnost zahájení trestního stíhání proti téže osobě a témuž skutku, pokud státní zástupce již ve zkráceném přípravném řízení rozhodl o schválení narovnání a věc odložil (§179c odst. 2 písm. f), §309 a násl. tr. řádu), nebo rozhodl o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání a podezřelý se osvědčil, nebo se má za to, že se osvědčil (§179c odst. 2 písm. g), §179g, §307 a násl. tr. řádu). Pro úplnost lze doplnit, že za rozhodnutí ve smyslu §11 odst. 1 písm. f), g), h) se nepovažuje usnesení státního zástupce nebo policejního orgánu o odložení věci podle §159a odst. 1 až 4, neboť zatím nebylo zahájeno trestní stíhání (§12 odst. 10 tr. řádu).³⁷

³⁶ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, F.: Trestní řád. Komentář. I. Díl. 4. vydání. C. H. Beck, Praha 2002, str. 126.

³⁷ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, F.: Trestní řád. Komentář. I. Díl. 4. vydání. C. H. Beck, Praha 2002, str. 90-91

V předpisech upravujících správní trestání se s uvedenou zásadou setkáváme **zejména**³⁸ v zákoně č. 200/1990 Sb., o přestupcích (**přestupkový zákon**), ve znění pozdějších předpisů, kde je rozveden zákaz opětovného postižení za tentýž skutek poněkud šířeji, než je tomu v trestním řádu. Tento zákon v §66 odst. 3 písm. c) stanoví, že překážkou pro projednání skutku jako přestupku je, že o skutku již bylo pravomocně rozhodnuto správním orgánem nebo orgánem činným v trestním řízení anebo v blokovém řízení. Tato skutečnost má za následek odložení věci správním orgánem, aniž by řízení zahájil. Jestliže však již bylo řízení o přestupku správním orgánem zahájeno, je správní orgán povinen postupovat podle §76 odst. 1 písm. g), h) přest. zákona a ze stejných důvodů řízení o přestupku zastavit. V §94 přestupkového zákona je navíc zakotvena povinnost orgánu rozhodujícího o přestupku toto své pravomocné rozhodnutí zrušit, pokud je v dané věci osoba potrestaná za přestupek pravomocně odsouzena za tentýž skutek soudem nebo obžaloby zproštěna (formulace ustanovení §94 přestupkového zákona nedává orgánu rozhodujícímu o přestupku možnost fakultativního zrušení jeho rozhodnutí, nýbrž stanovuje tomuto orgánu **povinnost** toto své pravomocné rozhodnutí zrušit, byla-li osoba za tentýž skutek pravomocně odsouzena, či zproštěna obžaloby). Tím se zabrání tomu, aby osoba byla postižena dvěma na sobě nezávislými sankcemi za tentýž skutek.

Ve vztahu k **disciplinárnímu řízení** je umožněno správnímu orgánu věc odložit, aniž by zahájil řízení, tehdy, jestliže již o skutku bylo rozhodnuto v disciplinárním řízení a uložené opatření považuje správní orgán za dostačující podle §66 odst. 3 písm. d) přest. zákona, nebo, pokud již řízení bylo zahájeno, řízení zastavit podle §76 odst. 1 písm. ch) přest. zákona. Podobná je situace ve vztahu disciplinární řízení – trestní řízení, kde trestní řád v §172 odst. 2 písm. b) upravuje fakultativní zastavení trestního stíhání v případech, kdy bylo o skutku obviněného již rozhodnuto jiným orgánem, kázeňsky, kárně anebo cizozemským soudem nebo úřadem a toto rozhodnutí lze považovat za dostačující. Jelikož je tento postup pouze fakultativní, netvoří tyto případy překážku věci rozhodnuté a závisí na orgánu projednávajícím přestupek nebo orgánu činném v trestním řízení, zda dřívější rozhodnutí považuje s ohledem na sankci v něm uloženou

---

³⁸ S uvedenou zásadou se setkáváme nejen v přestupkovém zákoně, ale také kupříkladu v řízeních o správních deliktech, které nemají zvláštní právní úpravu a aplikuje se na ně zákon č. 500/2004 Sb., správní řád. I zde pravomocné rozhodnutí následně tvoří překážku věci rozhodnuté.

za dostatečující natolik, aby čin nebylo nutno opětovně postihnout jako přestupek, či trestný čin.

Lze dovodit, že **vnitrostátní právo**, bez zohlednění promítnutí mezinárodního práva do národního právního řádu, **počítá se zakotvením zásady *ne bis in idem* z dílky trestního řádu a přestupkového zákona v těchto případech³⁹**:

- osobu, jejíž trestní stíhání pro určitý čin již meritorně skončilo, není možné pro tentýž čin znovu trestně stíhat a potrestat, a to bez ohledu na to, zda je v daném činu nově spatřován stejný trestný čin, nebo trestný čin jiný (vztah **trestný čin – trestný čin**),

- proti osobě, jejíž trestní stíhání pro určitý čin meritorně skončilo, není možné pro týž čin vést přestupkové řízení, nebo řízení o jiném správním deliktu (vztah **trestný čin – přestupek**),

- proti osobě, jejíž řízení o přestupku či jiném správním deliktu pro určitý čin před příslušným správním orgánem skončilo meritorním rozhodnutím, nelze vést další přestupkové řízení, či řízení pro správní delikt za tentýž čin, byť by byl tento čin po právní stránce kvalifikován jako jiný přestupek, či správní delikt (vztah **přestupek – přestupek**),

pokud mezitím nedošlo ke zrušení pravomocných rozhodnutí učiněných v dřívějších řízeních.

Je-li za skutek osoba potrestána jako za přestupek, nebo jiný správní delikt či kárné provinění a poté je proti ní vedeno trestní stíhání, pak podle §38 odst. 2 tr. zákona se obviněnému při novém odsouzení za tentýž skutek započítá vykonaný trest do uloženého trestu, pokud je vzhledem ke druhu uloženého trestu započtení možné. Trestní zákon a v návaznosti na něj ani trestní řád nepočítají tedy s tím, že by dřívější potrestání osoby za přestupek, nebo jiný správní delikt či kárné provinění bylo překážkou *rei iudicatae* a bránilo dalšímu potrestání za tento skutek jako za trestný čin (vztah **přestupek – trestný čin**). Ustanovení §38 odst. 2 tr. zákona tak umožňuje přihlídnout k dřívějšímu potrestání a nezabraňuje v dané věci rozhodnout v trestním řízení o témže skutku.

³⁹ Srov. Gřivna, T., Sekvard, O.: Nový pohled Nejvyššího soudu na zásadu *ne bis in idem*?. Právní fórum, 2005, č. 3, str. 99.

5. Zakotvení zásady *ne bis in idem* v nejvýznamnějších mezinárodních smlouvách o lidských právech, jimiž je ČR vázána

Kromě vnitrostátního práva je zásada *ne bis in idem* upravena také v mezinárodních smlouvách, jimiž je ČR vázána na základě čl. 10 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů⁴⁰. Pro účely této práce jsem se rozhodl blíže rozebrat zakotvení zásady *ne bis in idem* pouze v těch nejvýznamnějších mezinárodních dokumentech, jež se dotýkají základních lidských práv a svobod. Z trestněprávního hlediska je třeba zmínit také §11 odst. 1 písm. j) tr. řádu, jež výslovně upravuje jako specifický důvod nepřipustnosti trestního stíhání okolnost, že tak stanoví vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána. Bez významu není ani článek 95 odst. 1 Ústavy, který zakotvil, že soudce je při rozhodování vázán zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu a rovněž je oprávněn posoudit soulad jiného právního předpisu se zákonem nebo s takovou mezinárodní smlouvou.

5.1 Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod

Velmi významným z hlediska zakotvení zásady ve vybraných mezinárodních dokumentech se jeví čl. 4 Protokolu č. 7 k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a svobod, která byla vyhlášena pod č. 209/1992 Sb. Cílem Rady Evropy bylo dosažení větší jednoty mezi jejími členy a jedním ze způsobů, jak tohoto cíle dosáhnout, bylo prostřednictvím ochrany a dalšího rozvoje lidských práv a základních svobod. Úmluva samotná uvádí, že směřuje k zabezpečení všeobecného a účinného uznávání a dodržování práv v ní vyhlášených. K zaručení respektování Úmluvy a k realizaci jejích cílů byl zřízen Evropský soud pro lidská práva se sídlem ve Štrasburku. Působí nejen jako garant dodržování Úmluvy smluvními stranami prostřednictvím rozhodování sporů z ní vzešlých, ale rovněž podává výklad k jejím jednotlivým ustanovením (čl. 32 Úmluvy). Závazností výkladu ustanovení Úmluvy Soudem se budu zabývat níže v kapitole 6.1.

⁴⁰ Článek 10 Ústavy ČR zní: „Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.“

Čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě zní:

„1. Nikdo nemůže být stíhán nebo potrestán v trestním řízení podléhající pravomoci téhož státu za trestný čin, za který již byl osvobozen nebo odsouzen konečným rozsudkem podle zákona a trestního řádu tohoto státu.

2. Ustanovení předchozího odstavce nejsou na překážku obnově řízení podle zákona a trestního řádu příslušného státu, jestliže nové nebo nově odhalené skutečnosti nebo podstatná vada v předešlém řízení mohly ovlivnit rozhodnutí ve věci.

3. Od tohoto článku nelze odstoupit podle článku 15 Úmluvy.“

I když článek 6 Úmluvy pojednává o právu na spravedlivý proces, neobsahuje záruku *ne bis in idem*, a to na rozdíl od čl. 14 odst. 7 Paktu. Otázka, zda tento princip není implicitně obsažen v právu na spravedlivý proces podle čl. 6, nebyla v judikatuře Soudu výslovně řešena. Tato mezera byla vyplněna právě článkem 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, který zaručuje právo nebýt souzen, nebo trestán dvakrát. Účinek *ne bis in idem* pravomocného rozsudku je výslovně omezen na jurisdikci téhož státu. Je tak vyloučen jeho mezinárodní účinek. Mezinárodní účinek rozsudku cizího státu z hlediska čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě se uznává v podstatě jen výjimečně za určitých podmínek některými vnitrostátními zákony a v některých dvoustranných, či regionálních dohodách o právní pomoci. Jde např. o některé úmluvy Rady Evropy (Evropská úmluva o převzetí trestního stíhání, Evropská úmluva o mezinárodní platnosti trestních rozsudků z 28.5.1970 apod.) nebo úmluvy v rámci Evropské unie (Schengenská úmluva 1990).⁴¹

V odstavci 1 článku 4 Protokolu č. 7 má pojem „trestný čin“ autonomní význam, podobně jako tomu je u článku 6 Úmluvy, tj. za určitých podmínek se jím rozumí i delikt kvalifikovaný ve vnitrostátním právu jako přešupek, popřípadě jiný správní delikt, či disciplinární delikt.⁴² Článek se tudíž vztahuje na dvě po sobě následující rozhodnutí pro tentýž čin v kombinacích trestný čin – trestný čin, trestný čin – přešupek, přešupek – trestný čin a zároveň přešupek – přešupek. Konečným rozsudkem v odstavci 1 se rozumí rozsudek, proti němuž

⁴¹ Repík, B.: Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo. 1. vydání. Orac, Praha 2002, str. 247.

⁴² Podrobněji se zabývám autonomním významem pojmů v Úmluvě v kapitole 6.2.

již nelze podat řádný opravný prostředek, jak vyjadřuje důvodová zpráva k Protokolu č. 7. Ta rovněž uvádí, že výjimka z principu *ne bis in idem* v odstavci 2 čl. 4 je možná nejen ve prospěch, ale také v neprospěch obviněného. Obnovou řízení se rozumí nejen obnova řízení v právně technickém smyslu, ale jakékoli mimořádné opravné řízení směřující ke zrušení pravomocného zprošťujícího, nebo odsuzujícího rozsudku. Z článku 53 Úmluvy⁴³ lze dovodit, že podmínky nového řízení ve prospěch obviněného mohou být upraveny širěji než v odstavci 2 článku 4. Naproti tomu podmínky přípustnosti nového řízení v neprospěch obviněného nemohou být rozšířeny nad rámec ustanovení odstavce 2 a musí být vykládány restriktivně.⁴⁴ Důvodová zpráva k Protokolu č. 7 rovněž zmiňuje, že novými skutečnostmi se rozumí také nové důkazy k již známým skutečnostem.

Stěžejním vyjádřením významnosti zásady *ne bis in idem* je díkce odstavce 3 čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, z něhož vyplývá, že toto právo nelze derogovat ani v čase mimořádných situací podle čl. 15, tedy ani v případě války, nebo jakéhokoli jiného veřejného ohrožení státní existence. Úmluva v článku 35 odst. 2 písm. b) nepřipouští, aby se někdo domáhal ochrany porušeného práva, pokud již ve stejné věci Soud, nebo jiný mezinárodní vyšetřovací, nebo smířčí orgán jednal, pokud stížnost neobsahuje nové důležité skutečnosti.

5.2 Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

Další významnou mezinárodní smlouvou pojednávající o lidských právech, v níž je deklarována zásada *ne bis in idem* je *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech*, publikovaný pod č. 120/1976 Sb., který byl uzavřen podle zásad vyhlášených v Chartě OSN jako výraz uznání přirozené důstojnosti, rovných a nezcizitelných práv všech členů lidské rodiny, která je základem svobody, spravedlnosti a míru ve světě, uznáváje, že tato práva se odvozují od přirozené důstojnosti lidské bytosti. Zásada je zakotvena v čl. 14 odst. 7 Paktu takto:

⁴³ Čl. 53 Úmluvy zní: „Nic v této Úmluvě nebude vykládáno tak, jako by omezovalo nebo rušilo lidská práva a základní svobody, které mohou být uznány zákony každé Vysoké smluvní strany nebo každou jinou Úmluvou, jíž je stranou.“

⁴⁴ Repík, B.: *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. 1. vydání. Orac, Praha 2002, str. 250; rovněž srov. Gřivna, T.: *Zásada „ne bis in idem“ v souvislosti s volným pohybem osob po teritoriu EU*. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*, 2006, č. 1, str. 47-48.

„Trestní stíhání nelze zahájit proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž čin skončilo pravomocným rozhodnutím soudu, jímž byl obžalovaný uznán vinným nebo jímž byl obžaloby zproštěn.“

Znění čl. 14 odst. 7 Paktu nevylučuje mezinárodní účinek *rei iudicatae* trestního rozsudku. Vzbuzoval tak u některých autorů naději, že je zde mezinárodní účinek zásady *ne bis in idem* uznán obecně jako lidské právo, byl však Výborem Spojených národů pro lidská práva ve věci A.P. v. Itálie⁴⁵ vyložen tak, že „článek 14 odst. 7 zakazuje dvojí odsouzení za tentýž skutek jen v případě osob souzených v daném státě“.⁴⁶ Na rozdíl od čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě nezná článek 14 odst. 7 Paktu žádné výjimky z principu *ne bis in idem*. To ovšem neznamená, že výjimky ve prospěch obviněného nejsou dovoleny, neboť článek 5 odst. 2 Paktu uvádí, že „jakákoli základní lidská práva uznávaná v kterémkoli státě, který je účastníkem tohoto paktu, na základě zákona, úmluv, předpisů nebo zvyklostí nebudou omezena nebo zrušena pod záminkou, že Pakt taková práva neuznává nebo je uznává v menším rozsahu“. Jsou však patrně vyloučeny výjimky v neprospěch obviněného.⁴⁷

Ačkoli Pakt a Úmluva vycházejí ze stejného základu, ze Všeobecné deklarace lidských práv⁴⁸, a při tvorbě Úmluvy se přihlíželo k návrhu Paktu, existují mezi nimi početné rozdíly. Pakt zaručuje více práv zejména v trestněprávní oblasti, ne vždy je však právo obsažené v obou smlouvách lépe garantováno Paktem. Rozdíly mezi těmito dokumenty se řeší na základě tzv. *pravidla přednosti nejpriznivější normy*, které jak Úmluva (článek 53), tak Pakt (článek 5 odst. 2) obsahují. Aplikuje se tudíž na konkrétní případ to ustanovení, které je pro občana nejpriznivější.⁴⁹ Na rozdíl od Úmluvy fakultativní protokol⁵⁰ k Paktu sice vylučuje přijatelnost oznámení ve věci, která je přezkoumávána jiným mezinárodním orgánem, nevylučuje však nové přezkoumání věci v případě, že o ní již takový orgán rozhodl, tj. neužívá zde princip *ne bis in idem* (čl. 5 odst.

⁴⁵ Doporučení CPPR/C/3 1/D 204 z 2. 11. 1987 ve věci AP. v. Itálie.

⁴⁶ Repík, B.: Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo. 1. vydání. Orac, Praha 2002, str. 247; rovněž srov. článek Gřivna, T.: Zásada „ne bis in idem“ v souvislosti s volným pohybem osob po teritoriu EU. Acta Universitatis Carolinae. Iuridica, 2006, č. 1, str. 47.

⁴⁷ Repík, B.: Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo. 1. vydání. Orac, Praha 2002, str. 250.

⁴⁸ Schválená Valným shromážděním Organizace spojených národů 10. 12. 1948.

⁴⁹ Repík, B.: Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo. 1. vydání. Orac, Praha 2002, str. 14.

⁵⁰ První opční protokol uveřejněn pod č. 169/1991 Sb.

2 písm. a) Protokolu). Část států, které jsou stranami Úmluvy, učinila v tomto směru k Protokolu výhradu.

5.3 Charta základních práv EU; Smlouva o Ústavě pro Evropu

Zásada *ne bis in idem* je rovněž formulována v kapitole VI. **Charty základních práv Evropské unie** nazvané „Spravedlnost“, konkrétně v čl. 50 nazvaném „Právo nebýt souzen či trestně stíhán dvakrát za stejný trestný čin“:

„Nikdo nemůže být stíhán nebo potrestán v trestním řízení podléhajícím pravomoci téhož státu za trestný čin, za který již byl v rámci Unie osvobozen nebo odsouzen konečným rozsudkem podle zákona“.

Právě Chartou základních práv Evropské unie projeví evropské národy vůli sdílet pokojnou budoucnost založenou na společných hodnotách. Evropská unie si je vědoma svého duchovního a morálního bohatství, které se zakládá na nedílných a všeobecně platných hodnotách lidské důstojnosti, svobody, rovnosti a solidarity. Lidského jedince staví do středu svých zájmů a aktivit a vyjadřuje tak vůli zachytit jeho práva a svobody do mezinárodního dokumentu. Ze znění čl. 50 dotýkajícího se zásady *ne bis in idem* je patrné, že Charta **přiznává tomuto principu mezistátní účinky** omezené na teritorium Evropské unie. Upozornil bych rovněž na čl. 52 odst. 3 Charty, který stanoví, že pokud Charta obsahuje práva odpovídající právům zaručeným Úmluvou, je smysl a rozsah těchto práv stejný jako smysl a rozsah práv stanovených touto úmluvou, což ovšem nebrání, aby právo Unie poskytovalo širší ochranu.

Snaha učinit Chartu právně závaznou v členských státech Evropské unie vedla také k začlenění jejího textu do druhé části (hlava VI. - Soudnictví, článek II.-110 nazvaný „Právo nebýt dvakrát trestně stíhán nebo trestán za trestný čin“) **Smlouvy o Ústavě pro Evropu** (Úřední věstník Evropské unie, série C, č. 310), která, přestože nevězšla v platnost, určuje směr, jímž se státy Evropské unie budou v oblasti ochrany základních lidských práv zajisté ubírat. Evropská unie se snaží hledat cestu, jak přiznat principu *ne bis in idem* mezistátní účinky. Proto v rámci ní vznikla celá řada dalších návrhů a projektů, jak uvést tento princip v život na mezistátní úrovni. Některé projekty se realizovat podařilo, některé

doposud realizovány nebyly a zůstaly pouze ve fázi návrhů. Jejich rozbor však ponechávám stranou, neboť by přesáhl účel a hlavní myšlenky práce.⁵¹

---

⁵¹ Blíže k rozboru jednotlivých projektů viz. Gřivna, T.: Zásada „ne bis in idem“ v souvislosti s volným pohybem osob po teritoriu EU. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*, 2006, č. 1; Prouza, D.: Zásada ne bis in idem v českém trestním procesu. VŠERS, České Budějovice 2006.

6. Článek 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva⁵²

Každý stát má své právo, jež je ve své podstatě nejjasnějším odrazem suverenity státu a jeho postojem ke společenskému a světovému zřízení. Je zcela patrné, že v právních řádech jednotlivých států tak převládá různost, neboť každé právo se vyvíjelo z různých historických zdrojů a v různém politickém a kulturním prostředí.⁵³

Judikatura Evropského soudu pro lidská práva neobyčejně rozvinula právo Úmluvy a učinila z ní nástroj, který se přizpůsobuje vývoji a současným podmínkám života společnosti.⁵⁴ Soud svým výkladem určuje meze aplikace Úmluvy, aby byla zaručena jednotnost významu jejích jednotlivých ustanovení v rozmanitých národních právních řádech všech smluvních států, neboť Úmluva musí zajistit jednotnou ochranu lidských práv ve všech státech, které jsou jejími smluvními stranami. Úmluvu Soud vykládá suverénně, a to i tehdy, jestliže se stala součástí vnitrostátního právního řádu, a není v žádném směru vázán výkladem, který popřípadě učinily vnitrostátní orgány. Naproti tomu vnitrostátní právo, tak jak bylo vyloženo a aplikováno vnitrostátními orgány, je pro Soud faktem, z něhož vychází, ledaže došlo ke zřejmému omylu.⁵⁵ Ve věci *Cossey v. Spojené království*⁵⁶ Soud uvedl, že „sám není vázán svými předchozími rozhodnutími, má však ve zvyku držet se předchozích názorů a aplikovat je v zájmu právní jistoty a bezrozporného vývoje judikatury. To však nebrání tomu, aby se soud od nich odchýlil, jestliže pro to mluví závažné důvody“. Rozsudky soudu jsou konečné, tzn. že je již dále nemůže přezkoumávat žádný jiný orgán, Soud si však osobuje pravomoc revidovat svůj rozsudek, objeví-li se nová skutečnost, která nebyla známa při rozhodování a která může mít rozhodující vliv

⁵² Srov. Repík, B.: *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. 1. vydání. Orac, Praha 2002, str. 247-250; Kmec, J.: *K některým aspektům zásady ne bis in idem ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva*. *Trestní právo*, 2004, č. 1 (str. 21-24), č. 2 (str. 20-23), č. 3 (str. 16-18); Růžička, M., Polák, P.: *Nad jedním rozhodnutím Nejvyššího soudu týkajícím se problematiky „ne bis in idem“ z hlediska jeho aspektů mezinárodních a vnitrostátních*. *Státní zastupitelství*, 2005, č. 6, str. 7-11.

⁵³ Prouza, D.: *Zásada ne bis in idem v českém trestním procesu*. VŠERS, České Budějovice 2006, str. 9.

⁵⁴ Repík, B.: *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. 1. vydání. Orac, Praha 2002, str. 23.

⁵⁵ Repík, B.: *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. 1. vydání. Orac, Praha 2002, str. 19.

⁵⁶ Rozsudek ze dne 27. 9. 1990, A č. 184, §35.

na vyřešení věci (článek 80 Jednacího řádu soudu). Rozsudek má pouze deklaratorní charakter, omezuje se na vyslovení toho, zda byla, či nebyla Úmluva porušena a v jakém ustanovení se tak stalo.⁵⁷

6.1 Závaznost rozhodnutí Soudu

Problematikou závaznosti rozhodnutí Soudu pro soudy národní se zabýval **Zd. Kühn**⁵⁸, který závěrem shrnuje, jakým způsobem by měly vnitrostátní soudy aplikovat rozhodnutí Soudu. Prezentuje svůj názor, že rozhodnutí Soudu nelze vnitrostátně považovat za precedentně (neboli obecně) závazná, avšak při aplikaci Úmluvy je **nutností** k jeho judikatuře pravidelně přihlížet, neboť co je významem Úmluvy se dozvíme zejména z judikatury Soudu. Nelze rovněž v opozici k tomuto názoru opomenout argument, že podle čl. 46 odst. 1 Úmluvy se smluvní strany zavazují, že se budou řídit rozsudky Soudu ve všech případech, jichž jsou stranami – rozsudky jsou tudíž závazné *inter partes*, nikoli *erga omnes*. **Bohumil Repík** však namítá, že jestliže půjdeme nad rámec čl. 46 odst. 1 Úmluvy, není sice pro ostatní smluvní státy rozsudek Soudu závazný ve smyslu čl. 46, ale z Úmluvy lze vyvodit obecnou **povinnost** smluvních států **respektovat** Úmluvu tak, jak je interpretována judikaturou Soudu (viz zejména články 1, 32 a 52 Úmluvy). Mluví se v této souvislosti o **interpretační moci rozsudků**.⁵⁹

Soud navíc v rozsudku *Irsko v. Spojené království*⁶⁰ vyslovil, že jeho rozsudek slouží nejen k rozhodnutí případu, který je mu předložen, ale má širší význam objasnit, rozvinout a garantovat dodržování Úmluvy a přispět tak k tomu, aby státy plnily závazky, které jako smluvní strany převzaly.

6.2 Autonomní význam pojmů „trestný čin“ a „trest“

Při výkladu jednotlivých ustanovení Úmluvy se Soud nemůže spoléhat na význam, který pojmy obsažené v Úmluvě mají v právních řádech jednotlivých států. Judikatura Soudu byla nucena stanovit význam některých pojmů, zejména

⁵⁷ Výjimkou je výrok Soudu podle článku 41 Úmluvy o spravedlivém zadostiučinění, jež zní na peněžitě plnění.

⁵⁸ Kühn, Z.: K otázce závaznosti rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva pro domácí soudnictví. *Právní rozhledy*, 2005, č.1, str. 7.

⁵⁹ Repík, B.: *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. 1. vydání. Orac, Praha 2002, str. 26.

⁶⁰ Rozsudek ze dne 18. 1. 1978, A č. 25, § 154.

pojmu „trestný čin“ a „trest“, odlišně od jejich významů vnitrostátních, aby bylo možno určit, na řízení o kterých deliktech podle vnitrostátního práva se vztahují záruky spravedlivého procesu ve smyslu čl. 6 Úmluvy. Autonomní výklad právních pojmů Úmluvy je výklad, který pouze neodkazuje na význam stejných nebo obdobných pojmů ve vnitrostátním právním řádu příslušného státu, ale dává právním pojmům Úmluvy autonomní, „evropský“ význam, platný pro všechny smluvní státy, aby se zachovala rovnost při posuzování jejich závazků a do určité míry také rovnost subjektů práv a svobod zaručených Úmluvou ve všech smluvních státech.⁶¹

Soud svůj autonomní přístup k definování jednotlivých pojmů v trestní oblasti odůvodnil v rozsudku *Engel a další v. Nizozemí*⁶². Podle Soudu kdyby bylo ponecháno na úvaze jednotlivých smluvních stran Úmluvy, která protiprávní jednání budou považována za trestní a která za disciplinární delikty, stal by se rozsah použití Úmluvy závislý na suverénní vůli těchto států, což by bylo v rozporu s cílem a předmětem Úmluvy. Soud tak ve svých rozhodnutích⁶³ posuzuje „trestní“ povahu řízení na základě tří kritérií, jimiž jsou:

- kvalifikace činu podle vnitrostátního práva, tj. zda ustanovení, které delikt definuje, spadá do trestního práva,
- povaha deliktu z hlediska chráněného zájmu (obecný či partikulární), adresáta normy a účelu sankce (preventivní, represivní, či reparační) a
- povaha a stupeň závažnosti sankce.

První kritérium je pouze relativní, jelikož čin je možno považovat za trestný i tehdy je-li ve vnitrostátním právu označen jako přestupek, správní delikt, či jiný delikt. Naopak, je-li čin ve vnitrostátním právu označen jako trestný, jde o trestný čin i z pohledu Úmluvy. Pokud čin není ve vnitrostátním právu kvalifikován jako trestný, používá Soud k posouzení věci zbylá dvě kritéria. Druhé a třetí kritérium jsou používána alternativně, nikoli kumulativně. Z hlediska kritéria druhého, je rozhodující, zda je zájem chráněný zákonem obecný, či partikulární – jde-li v tomto směru o normu partikulární, nebude se zpravidla jednat o trestní věc ve smyslu Úmluvy. Z pohledu třetího kritéria je

⁶¹ Repík, B.: Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo. 1. vydání. Orac, Praha 2002, str. 19.

⁶² Rozsudek ze dne 8.6.1976, A č. 22, §81.

⁶³ Např. ve věci *Öztürk v. Německo* z 21.2.1984, A č. 73, §56.

významná pro posouzení aplikovatelnosti práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 Úmluvy ta skutečnost, zda je za daný delikt možno uložit trest odnětí svobody, či nikoliv.

Na základě těchto kritérií Soud jako trestní dle článku 6 odst. 1 Úmluvy posoudil zejména přestupky, a to na základě povahy deliktu. U disciplinárních deliktů, kde je rozhodující povaha a stupeň závažnosti sankce, Soud nepovažuje žádnou jinou sankci, než je odnětí svobody, za natolik závažnou, aby se daly aplikovat záruky spravedlivého procesu dle čl. 6 Úmluvy na výchozí situaci a čin bylo možno posoudit jako trestný ve smyslu Úmluvy. Nejednoznačná je judikatura Soudu co se týče jiných správních deliktů a pořádkových pokut.

I když se popsaná judikatura Soudu vztahuje výhradně k čl. 6 Úmluvy, je nutno ji vztáhnout také na čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, neboť se v obou ustanoveních vyskytuje pojem „trestný čin“, jež musí být vykládán jednotně. Tak Evropský soud pro lidská práva považuje za trestné činy ve smyslu čl. 6 Úmluvy všechny přestupky a na základě splnění rozhodných kritérií také disciplinární delikty. Je tak zajímavé zmínit, že se Soud nepřiklonil k názoru vyslovenému v důvodové zprávě k Protokolu č. 7, že zákaz *ne bis in idem* je omezen na trestní řízení a že nebrání tomu, aby tentýž skutek byl opět předmětem disciplinárního nebo správního řízení.

6.3 Totožnost skutku versus totožnost právní kvalifikace

Pochopení výkladu otázek problematiky totožnosti trestného činu v judikatuře Soudu je velmi významnou z hlediska aplikace čl. 4 Protokolu č. 7 Úmluvy ve vnitrostátním právu z pohledu vztahu přestupek – trestný čin. V trestněprávní teorii i praxi orgánů činných v trestním řízení v České republice se vychází z totožnosti skutku, nikoliv z totožnosti právní kvalifikace ve vztazích trestný čin – trestný čin, trestný čin – přestupek a přestupek – přestupek (viz výše). Je proto pochopitelná snaha českých orgánů činných v trestním řízení vykládat tímto způsobem také čl. 4 Protokolu č. 7 Úmluvy, i když již samotné znění čl. 4 odst. 1 svědčí o opaku, neboť se v něm hovoří o opětovném stíhání pro tentýž trestný čin, nikoliv pro tentýž skutek. Navíc musí být při výkladu tohoto článku přihlédnuto k judikatuře Soudu, neboť Úmluvou je to, co za ni prohlásí Evropský soud pro lidská práva v rámci jeho autonomního výkladu.

Soud byl poprvé nucen zabývat se otázkou výkladu čl. 4 Protokolu č. 7 Úmluvy na základě stížnosti podané ve věci *Gradinger v. Rakousko*⁶⁴. Stěžovatel v tomto případě způsobil dopravní nehodu, při níž byl smrtelně zraněn cyklista a v nemocnici mu bylo naměřeno 0,8 g/l alkoholu v krvi. Krajským soudem byl stěžovatel odsouzen za zabití z nedbalosti k denním pokutám a k náhradnímu trestu vězení. Krajský soud shledal, že nebyly naplněny znaky kvalifikované skutkové podstaty trestného činu zabití z nedbalosti, neboť stěžovatel nebyl v době činu ve stavu opilosti (podle judikatury rakouských soudů hladina alkoholu v krvi musí dosahovat, nebo být vyšší jak 0,8 g/l). V hlavním líčení totiž příbráný znalec na základě vypracovaného odborného posudku uvedl, že vzhledem ke krátké době, která uplynula od požití alkoholu, nemohla hladina alkoholu v krvi stěžovatele v okamžiku nehody dosahovat stanovené hodnoty. K opačnému závěru však došel správní orgán, který uložil stěžovateli pokutu s náhradním trestem dvou týdnů ve vězení za řízení v opilosti. Evropský soud pro lidská práva zdůraznil, že správní provinění představuje pouze jeden z aspektů trestního provinění, tzn. liší se ve své povaze a účelu. Nicméně je podle něj rozhodující skutečnost, že se obě sporná rozhodnutí vztahují ke stejnému jednání. Proto jeho verdikt zněl, že právo zaručené Úmluvou bylo porušeno. Tento rozsudek se stal precedentem pro několik dalších stížností.⁶⁵

Ve věci *Oliveira v. Švýcarsko*⁶⁶ zaujal Soud, na rozdíl od posouzení případu ve věci *Gradinger v. Rakousko*, zcela odlišné stanovisko. V této kauze jeden skutek zakládá dva delikty, jednak nezvládnutí vozidla, jednak nedbalostní ublížení na zdraví. Stěžovatelka dostala na zledovatělém povrchu vozovky smyk a narazila svým vozidlem postupně do dvou vozidel jiných, přičemž jedna osoba utrpěla vážná zranění. Policejní soudce rozhodl o zastavení trestního stíhání proti oběti nehody a následně odsoudil stěžovatelku na základě zákona o silničním provozu za nezvládnutí vozidla z důvodu nepřizpůsobení rychlosti podmínkám provozu k peněžité pokutě. Trestním příkazem byla pak po roce a půl stěžovatelce uložena peněžité sankce za ublížení na zdraví z nedbalosti. Okresní soud pokutu

⁶⁴ Rozsudek ze dne 23.10.1995, A č. 238-C.

⁶⁵ Např. *Marte a Achberger v. Rakousko* z 5.3.1998, Recueil I/1998, *Edelmayer v. Rakousko* z 19.12.2000.

⁶⁶ Rozsudek ze dne 30.7.1998, Recueil V/1998.

snížil, stěžovatelka přesto proti rozhodnutí podala odvolání, ve kterém argumentovala tím, že o témže skutku již bylo rozhodnuto policejním soudcem. Odvolání bylo zamítnuto s poukázáním na skutečnost, že policejní soudce posoudil pouze ztrátu kontroly nad vozidlem, nikoli samotné ublížení na zdraví, jež bylo jejím důsledkem.

Takto byla stěžovatelka postižena za tentýž skutek, jímž způsobila dopravní nehodu s následkem nedbalostního ublížení na zdraví, dvakrát, tudíž pokud bychom měli na případ aplikovat judikát ve věci *Gradinger v. Rakousko* a brát za rozhodující skutečnost, že se obě rozhodnutí vztahují na stejná jednání, mělo by být konstatováno porušení práva zaručeného Úmluvou. Avšak Soud k věci zaujal stanovisko jiné, označil, že v daném případě šlo o typický jednočinný souběh skutkových podstat trestných činů, charakterizovaný tím, že jediný skutek je možno rozložit na dva různé trestné činy: nezvládnutí vozidla a ublížení na zdraví z nedbalosti. Soud uznal, že by bylo zajisté lepší, kdyby o obou trestných činech bylo rozhodnuto jedním orgánem v jednom řízení, konstatoval však zároveň, že postup švýcarských orgánů nebyl na újmu práv stěžovatelky, neboť článek 4 Protokolu č. 7 Úmluvy nebrání tomu, aby o jednotlivých trestných činech, byť mají základ v jediném trestném skutku, rozhodovaly různé orgány⁶⁷. Porušení čl. 4 Protokolu č. 7 nebylo shledáno s odůvodněním, že toto ustanovení brání dvojímu stíhání pro tentýž čin, avšak v tomto případě jednočinného souběhu jeden skutek zakládá dva různé trestné činy. Na této situaci tudíž nebylo nic, co by odporovalo čl. 4 Protokolu č. 7, jelikož při ideálním souběhu porušení zákona jeden trestný čin představuje dvě odlišná porušení. K názoru většiny se nepřipojil slovenský soudce **Bohumil Repík**, který ve svém odchylném stanovisku zdůraznil, že cílem ustanovení čl. 4 Protokolu č. 7 je snaha zajistit obviněnému, že jeho právní postavení nebude zpochybňováno, tedy že nebude vícekrát podroben trestnímu stíhání nebo potrestán za stejnou věc. Podle jeho názoru se věc *Oliveira* nijak neliší od případu *Gradinger*, ve kterém Soud jednoznačně stanovil, že kritériem totožnosti trestného činu není právní kvalifikace skutku, nýbrž totožnost skutku a zvláště

⁶⁷ Tento argument Soudu byl následně značně oslaben v rozsudku *Franz Fisher v. Rakousko* (případ č. 37950/97) ze dne 29. 5. 2001 a v rozhodnutí o přijatelnosti *Zigarella v. Itálie* (případ č. 48154/99) ze dne 3. 12. 2002, kde Soud jasně stanovil, že čl. 4 Protokolu č. 7 Úmluvy nezakazuje jen dvojí trest, ale také dvojí trestní stíhání.

pak totožnost jednání. Osobně bych se k tomuto odchylnému stanovisku rovněž připojil, protože podle stejných kritérií se vychází i v našem procesu trestním, ve kterém se zásadně pro posouzení nepřípustnosti trestního stíhání nevychází z totožnosti právních kvalifikací, ale rozhodující je totožnost skutku.

Jak vidíme, existovala vedle sebe dvě rozdílná stanoviska Soudu k posuzování otázky totožnosti skutku podle čl. 4 Protokolu č. 7 Úmluvy a Soud si to bezesporu uvědomoval, proto se danou protichůdnou problematiku pokusil sjednotit ve věci *Franz Fisher v. Rakousko*⁶⁸ z 29. 5. 2001. Rozsudek Soudu v této věci lze považovat za jeden z nejvýznamnějších ve vztahu k čl. 4 Protokolu č. 7 Úmluvy. Nejenom že dává odpověď na otázku, jakým způsobem postupovat v otázce totožnosti trestného činu, ale zároveň je odůvodnění verdiktu Soudu ve srovnání s předchozími případy podstatně delší a srozumitelnější. Kauza se velmi podobala předchozí věci *Gradinger v. Rakousko*. Také zde totiž stěžovatel při řízení vozidla pod vlivem alkoholu způsobil dopravní nehodu, při níž byl smrtelně raněn cyklista. Stěžovatel byl nejdříve správním orgánem uznán vinným z několika přestupků a za každý z nich mu byla uložena příslušná sankce, mimo jiné také za řízení vozidla pod vlivem alkoholu. Několik měsíců poté krajský soud shledal stěžovatele vinným ze zabití z nedbalosti pod vlivem alkoholu a odsoudil jej k trestu odnětí svobody. Soud opět, podobně jako ve věci *Oliveira* připomněl, že skutek může naplňovat skutkové podstaty několika trestných činů, což není v rozporu s čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě. Zároveň zdůraznil, že není možno se zastavit pouze u tohoto zjištění, protože některé trestné činy mohou být v jiných trestných činech již obsaženy, typicky tehdy, jestliže skutková podstata jednoho trestného činu obsahuje všechny znaky skutkové podstaty druhého trestného činu plus jeden na víc. Proto soud musí zkoumat, zda trestné činy mají stejné podstatné znaky. V této souvislosti Soud vyslovil dva důležité závěry. Za prvé, že **pro aplikovatelnost čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě není důležité pořadí, v jakém jednotlivé orgány rozhodují, tj. zda ve vztahu trestný čin - přestupek, či přestupek - trestný čin.** Zároveň zdůraznil, že **čl. 4 Protokolu č. 7 zakotvuje nejen právo nebýt potrestán dvakrát, ale rovněž právo nebýt dvakrát souzen.**

---

⁶⁸ Případ č. 37950/97.

Konstatoval tudíž, že k porušení práv a svobod stěžovatele zaručených Úmluvou došlo.

Je zřejmé, že tímto rozhodnutím Evropský soud pro lidská práva zakotvil precedens výkladu čl. 4 Protokolu č. 7 Úmluvy v tom smyslu, že se nepovažuje dvojí stíhání pro tentýž skutek za porušení tohoto článku, pokud se jedná o stíhání pro různé trestné činy, které mají rozdílné znaky skutkových podstat. Výrok Soudu je jasným důkazem skutečnosti, že **Soud vychází z totožnosti právní kvalifikace, a nikoliv z totožnosti skutku při posuzování nepřipustnosti trestního stíhání.** To ve svém důsledku rozsah použití zásady *ne bis in idem* omezuje, neboť kdyby naopak vycházel z totožnosti skutku, jak je obvyklé také v České republice, nebylo by dvojí stíhání pro tentýž skutek možné vůbec, a to ani v případě jednočinného souběhu dvou naprosto rozdílných trestných činů. Podobně Soud rozhodl také v dalších podobných případech *W.F. v. Rakousko* ze dne 30.5.2002 (případ č. 38275/97), či *Sailer v. Rakousko* ze dne 6.6.2002 (případ č. 38237/98).

Považuji za důležité ve stručnosti zmínit **výklad Evropského soudního dvora** k otázce „téhož činu“, tak, jak je uvedeno v Prováděcí úmluvě k Schengenské dohodě ze dne 19.6.1990 v její kapitole 3 (článek 54–58).⁶⁹ ESD se k rozsahu účinků zásady *ne bis in idem* podle čl. 54 Prováděcí úmluvy měl možnost vyjádřit v několika řízeních o předběžné otázce. Z pohledu výkladu otázky „téhož činu“ bych zmínil stanovisko ESD ve věci C-436/04 (*Van Esbroeck*), kde zdůraznil, že relevantním kritériem pro účely uplatnění čl. 54 je **kritérium totožnosti skutkové podstaty činu chápané jako existence souboru skutečností, které jsou vzájemně neoddělitelně spojeny, nezávisle na právní kvalifikaci tohoto činu nebo chráněném právním zájmu.** Konečné posouzení, zda v konkrétním případě existují skutečnosti, které jsou vzájemně neoddělitelně spojeny, nezávisle na právní kvalifikaci tohoto činu nebo chráněném právním zájmu, je věcí příslušných vnitrostátních orgánů.⁷⁰

⁶⁹ Článek 54 Prováděcí úmluvy upravující zákaz dvojího stíhání zní: „Osoba, nad kterou byl vynesena pravomocný rozsudek jednou smluvní stranou, nesmí být pro **tytéž činy** stíhána jinou smluvní stranou, jestliže byla odsouzena a trest byl vykonán nebo je právě vykonáván, anebo podle zákonů příslušné smluvní strany týkajících se ukládání trestů nemůže být dále vykonáván“

⁷⁰ Gřivna, T.: Zásada „ne bis in idem“ v souvislosti s volným pohybem osob po teritoriu EU. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*, 2006, č. 1, str. 55 a násl.

Toto obecné vymezení výkladu čl. 54 potvrdil ESD i dalšími rozsudky - rozsudky ve věcech C-367/05 (Kraaijenbrink), C-288/05 (Kretzinger), C-467/04 (Gasparini). Je patrné, že ESD vychází při výkladu pojmu „téhož činu“ ze zcela jiného posuzovacího kritéria, než ze kterého vychází Evropský soud pro lidská práva. Tímto kritériem je totožnost skutkové podstaty, nezávisle posuzovaná na právní kvalifikaci činu nebo chráněném právním zájmu.

6.4 Jak se s judikaturou Soudu vypořádat?

Je třeba podotknout, že pojmání totožnosti trestného činu Evropským soudem pro lidská práva není konstantní, ale že se, jak je vidět na prezentovaných případech, postupem času vyvíjí. Z hlediska českého pojetí považují za jediné správné rozhodnutí Soudu v otázce totožnosti rozhodnutí ve věci *Gradinger v. Rakousko*, které vychází z totožnosti skutku. Nicméně ani náš právní řád nemůže zůstat izolován od mezinárodního výkladu standardů základních lidských práv prezentovaných Soudem ve smyslu Úmluvy, jež je součástí také našeho právního řádu podle čl. 10 Ústavy (popř. za použití §11 odst. 1 písm. j) tr. řádu). Proto bychom měli vzít v potaz některé nové aspekty, jež tímto pronikají do národního právního řádu, a to především nepřipustnost trestního stíhání ve vztahu **přestupek – trestný čin** (tj. že osobu, jejíž přestupkové řízení pro určitý čin již meritorně skončilo rozhodnutím příslušného správního orgánu, není možné pro týž čin trestně stíhat a odsoudit, byť by byl nově tento čin kvalifikován jako čin trestný, zatímco v již skončeném přestupkovém řízení byl kvalifikován jako přestupek), neboť ostatní kombinace, jež Soud výkladem Úmluvy zmiňuje (trestný čin – trestný čin, trestný čin – přestupek a přestupek – přestupek) jsou již v našem právním řádu zakotveny (čl. 40 odst. 5 Listiny; §11 odst. 1 písm. f), g), h), §11 a tr. řádu; §66 odst. 3 písm. c), §76 odst. 1 písm. g), h) zákona o přestupcích), a z hlediska aplikace zásady *ne bis in idem* podle čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě vzít za výchozí pojetí totožnost formálních znaků skutkových podstat (právních kvalifikací), na rozdíl od pojetí totožnosti skutku. Ne každé pravomocné rozhodnutí o přestupku tudíž vytváří překážku věci rozhodnuté pro trestní stíhání ohledně téhož skutku, nýbrž jen takové rozhodnutí, které je svou skutkovou podstatou totožné se skutkovou podstatou stíhaného trestného činu. Ve vztahu k jiným správním deliktům, disciplinárním deliktům (s výjimkou těch

disciplinárních deliktů, jež jsou spojeny se sankcí odnětí svobody) a dalším deliktům není judikatura Evropského soudu pro lidská práva jasná natolik, aby bylo možno na tyto delikty článek 4 Protokolu č. 7 Úmluvy vnitrostátně použít. Úmluva tímto zaručuje více práv, respektive poskytuje právu větší míru ochrany, než vnitrostátní právo ve vztahu přestupek – trestný čin a bylo by v rozporu s čl 53 Úmluvy, kdyby standard lidských práv, jež Úmluva zakládá, nebyl do rozhodování soudů v ČR promítnut.

7. Zrušení pravomocného rozhodnutí o přestupku, popř. o jiném správním deliktu

Jelikož v důsledku výkladu čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě Soudem proniká do právního řádu České republiky nově nazírání na překážku věci rozhodnuté (a tudíž nepřipustnosti trestního stíhání z pohledu zásady *ne bis in idem*) také ve vztahu přestupek – trestný čin, je třeba se zabývat možnostmi a současně nutností zrušení rozhodnutí vydaného v přestupkovém řízení v zájmu zachování právní jistoty a spravedlnosti v trestním řízení. Je nežádoucí, aby nebyla tato možnost v tuzemském právním řádu zakotvena, neboť by tím bylo vyloučeno právo a zároveň povinnost státu potrestat pachatele trestného činu, pokud již o tomtéž skutku bylo rozhodnuto v přestupkovém řízení, nebo v řízení o jiném správním deliktu. Bylo by rovněž vyloučeno pachatele postavit před soud, neboť zásada *ne bis in idem* se vztahuje také na zahájení trestního stíhání.

Pokud okolnosti budou nasvědčovat tomu, že byl spáchán trestný čin, lze rozhodnutí o přestupku nebo jiném správním deliktu zrušit cestou přezkumného řízení podle §94 a násl. zákona 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů, jelikož lze důvodně pochybovat, že pravomocné rozhodnutí o přestupku, či jiném správním deliktu bylo vydáno v souladu s právními předpisy a existuje zde veřejný zájem na potrestání pachatele v řízení trestním. Toto rozhodnutí poté příslušný správní orgán zruší (§97 odst. 3 spr. řádu) a postoupí věc státnímu zástupci nebo orgánům policie. Rozhodnutí o zrušení původního pravomocného rozhodnutí o přestupku lze však vydat pouze ve lhůtách stanovených správním řádem. Správní řád stanoví pro vydání usnesení o zahájení přezkumného řízení lhůtu 2 měsíců ode dne, kdy se příslušný správní orgán o důvodu zahájení přezkumného řízení dozvěděl (byl mu doručen podnět orgánů činných v trestním řízení ohledně existence skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin), nejpozději však do 1 roku od právní moci rozhodnutí ve věci (§96 odst. 1 spr. řádu), přičemž příslušný správní orgán vychází z právního stavu a skutkových okolností v době vydání svého rozhodnutí (§96 odst. 2 spr. řádu). Ve lhůtě 15ti měsíců ode dne právní moci přezkoumávaného rozhodnutí ve věci musí být přezkumné řízení skončeno, jinak jej správní orgán usnesením zastaví (§97 odst. 2 spr. řádu). Jedná se o lhůty nesmírně krátké a je

mnohdy problematické rozhodnutí o přestupku v těchto nekompromisních lhůtách zrušit, mám však za to, že vše záleží na přehledné komunikaci mezi správním orgánem a orgány činnými v trestním řízení, které zatím, bohužel, není v současné době dosaženo.

Kromě postupu podle správního řádu je možno zrušit pravomocné rozhodnutí o přestupku či jiném správním deliktu užitím zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů. Ustanovením §66 odst. 2 tohoto zákona je nejvyššímu státnímu zástupci svěřena žalobní legitimace k ochraně veřejného zájmu. Tak může nejvyšší státní zástupce ve lhůtě 3 let od právní moci rozhodnutí o přestupku, nebo jiného správního deliktu proti tomuto pravomocnému rozhodnutí správního orgánu podat žalobu k ochraně veřejného zájmu, nestanoví-li zvláštní zákon jinak (§72 odst. 2 s.ř.s.). Ve veřejném zájmu je, aby bylo realizováno právo státu na řádné potrestání pachatele trestného činu a byla tak zajištěna rovnost postihu všech pachatelů trestných činů podle trestního zákona.

8. Vývoj soudobé judikatury v ČR týkající se zásady *ne bis in idem*

Právní řád České republiky je součástí kontinentálně-evropského právního systému⁷¹, který se vytvořil pod vlivem římskoprávní tradice a přirozenoprávní teorie v její racionalistické podobě na přelomu 18. a 19. století. Jedná se o systém práva psaného, ve kterém je z pohledu pramenů práva, považován za prvořadý, nejdůležitější a svrchovaný pramen práva normativní právní akt, tedy právní norma (nejčastěji zákon). Právní obyčej je jakožto prameny práva, mají v rámci kontinentálně-evropského právního systému význam pouze tehdy, stano-u-li se součástí právního řádu prostřednictvím jejich uzákonění formou normativního právního aktu či normativní smlouvy. Lze tak říci, že obyčej je vzhledem k psané normě pramenem subsidiárním.⁷²

8.1 Judikatura jako pramen práva v ČR, otázka vázanosti soudů judikaturou

Soudní a správní precedenty nebývají v kontinentální právní kultuře za pramen práva považovány. Je tomu tak proto, že jejich působnost není originální, nýbrž je odvozená od přetrvávající existence zákona, nebo obyčaje (popř. rovněž právního principu), na kterých je právní názor, jež byl formulován v konkrétním soudním či správním rozhodnutí, založen.⁷³ Musíme však na druhé straně připustit, že v posledních letech zaujímají soudní a správní rozhodnutí stále významnější pozici, ať už se jedná o rozhodnutí národních soudů, či soudů evropských. Soudní praxe bývá sice zaměřena na interpretaci právních norem, nicméně v případě rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, Ústavního soudu, Evropského soudu pro lidská práva a Evropského soudního dvora, se jedná o velmi významný prvek, který je ve svém důsledku garantem výkladu normativních právních aktů a normativních smluv.⁷⁴ Nelze nezmínit, že současná

⁷¹ Pro účely této práce není věnována významnější pozornost jednotlivým typům právních kultur a detailnějšímu rozboru pramenů práva ČR.

⁷² Srov. Gerloch, A.: Teorie práva. 4. upr. vydání. Aleš Čeněk, Pízeň 2007, str. 113; Knapp, V.: Teorie práva. 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1995, str. 92-94; Prouza, D.: Zásada *ne bis in idem* v českém trestním procesu. VŠERS, České Budějovice 2006, str. 9-12

⁷³ Srov. Boguszak, J., Čapek, J., Gerloch, A.: Teorie práva. ASP I, Praha 2001, str. 54.

⁷⁴ Srov. Prouza, D.: Zásada *ne bis in idem* v českém trestním procesu. VŠERS, České Budějovice 2006, str. 9-12.

literatura mnohdy připouští, že soudní rozhodování, a to zejména tzv. konstantní judikatura vyšších soudů, která zpravidla bývá oficiálně nebo neoficiálně publikována, působí, jako by byla pramenem práva.⁷⁵ To především díky síle své přesvědčivosti a argumentace.

K problematice závaznosti soudcovského rozhodnutí se vyjádřil Ústavní soud v několika nálezech. Zmínil bych především nález sp. zn. IV. ÚS 200/96, ve kterém Ústavní soud odmítl, že by judikatura v českém právním systému byla závazná.⁷⁶ V něm uvádí, že soudce je podle čl. 95 odst. 1 Ústavy ČR vázán zákonem a v případě, že při svém rozhodování přihlíží k judikatuře, „měl by mít na zřeteli, že její ustálenost a platnost jsou odvislé od vývoje, který je odrazem daných společenských a ústavněprávních podmínek. Navíc aplikace takové judikatury musí být v souladu s mezinárodními závazky, které Česká republika přijala...“. Na druhou stranu Ústavní soud v dalších svých nálezech opakovaně zdůrazňuje, že použití judikatury není jen věcí více či méně svévolné úvahy soudce, ale že judikatura musí být používána principiálně. Porušení ústavně zaručených práv nastává i v situaci „odklonu od ustálené rozhodovací praxe nadto usměrněné opakovanými rozhodnutími či stanovisky Nejvyššího soudu ČR, aniž by obecné soudy nižšího stupně dostatečným způsobem vyložily důvody, pro které ustálenou rozhodovací praxi odmítají“.⁷⁷

8.2 Vybraná rozhodnutí týkající se zásady *ne bis in idem*

Rozhodnutí související s aplikací zásady *ne bis in idem* v řízení před soudy, která jsem se rozhodl blíže rozebrat, se dotýkají zejména problematiky výkladu a použitelnosti čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě v českém trestním řízení. Zároveň bych rád zachytil postupný vývoj a náhled současné judikatury ČR na aplikaci čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě **ve vztahu přestupek – trestný čin**. Jedná se o přelomová rozhodnutí, která naznačují směr, kterým by se soudy nižších instancí - při zohlednění zásady *ne bis in idem* tak, jak ji chápe Úmluva

⁷⁵ Knapp, V.: Teorie práva. 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1995, str. 133.

⁷⁶ Sběrka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek č.6, nález č. 123, str. 387.

⁷⁷ Nález sp. zn. III. ÚS 470/97 (Sběrka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek č. 16, nález č. 163, str. 203). K tomuto tématu se rovněž vyjádřil Zd. Kühn v jednom ze svých článků: Kühn, Z.: Proč si kontinentální právníci myslí, že jejich judikatura není závazná aneb patero důvodů pro odlišnou kontinentální koncepci precedentu. Závaznost rozhodnutí ústavních soudů. Sborník příspěvků. Mezinárodní teoretický seminář pořádaný dne 23.4.2004 Právnickou fakultou Západočeské univerzity v Plzni. Plzeň: Západočeská univerzita, 2004, str. 39-46.

a výklad Soudu - měly zaměřit. Snažím se rovněž poukázat na některé nepřesnosti, kterých se Nejvyšší soud při výkladu Úmluvy a rozhodnutí Soudu dopustil. Zároveň jsem vybral jedno rozhodnutí Nejvyššího soudu, jež se zabývá otázkou, zda výkon rozhodnutí o uložení pokuty v občanskoprávním řízení tvoří překážku věci rozhodnuté pro postih trestní aplikací čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě.

8.2.1 Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 11 Tdo 738/2003

Zásadním zásahem do koncepce nepřipustnosti trestního stíhání na základě aplikace zásady *ne bis in idem* v právním řádu České republiky se stal rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. července 2004, sp. zn. 11 Tdo 738/2003, jež zároveň vzbudil bouřlivý ohlas u odborné veřejnosti.⁷⁸ Tímto rozsudkem Nejvyšší soud zrušil usnesení krajského soudu a současně i rozsudek okresního soudu a sám rozhodl podle §265m tr. řádu tak, že trestní stíhání zastavil. Právní věta uvedeného rozhodnutí zněla: „Zásadu *ne bis in idem* ve smyslu ustanovení čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv je na místě vztáhnout jak na činy patřící podle českého právního řádu mezi trestné činy, tak i na činy spadající mezi přestupky. Osobu, jejíž přestupkové řízení pro určitý čin již meritorně skončilo rozhodnutím příslušného správního orgánu, není proto možné pro týž čin trestně stíhat a odsoudit, byť by byl nově tento čin kvalifikován jako trestný čin, zatímco v již skončeném přestupkovém řízení byl kvalifikován jako přestupek, pokud pravomocné rozhodnutí o tomtéž skutku nebylo zrušeno v předepsaném řízení z podnětu mimořádného opravného prostředku.“

Problematika případu spočívala ve skutečnosti, že v původním řízení policejní orgán dostatečně nezjistil reálnou výši způsobené škody a věc odevzdal s podezřením, že se jedná o přestupek. Přestupková komise udělila pachateli pokutu, kterou pachatel zaplatil a přestupkové řízení zastavila. Následně orgány činné v trestním řízení dospěly k závěru, že způsobená škoda byla vyšší, než původně zjištěná, což vedlo k zahájení trestního stíhání pro trestný čin, který byl

⁷⁸ Např. Gřivna, T., Sekvard, O.: Nový pohled Nejvyššího soudu na zásadu *ne bis in idem*?. Právní fórum, 2005, č. 3, str. 98-103; Růžička, M., Polák, P.: Nad jedním rozhodnutím Nejvyššího soudu týkajícím se problematiky „*ne bis in idem*“ z hlediska jeho aspektů mezinárodních a vnitrostátních. Státní zastupitelství, 2005, č. 6; Kocina, J.: K rozsahu aplikace zásady *ne bis in idem* v trestním právu. Bulletin advokacie, 2005, č. 11-12, str. 34-38.

skutkově totožný s tím, za který byla obviněnému uložena pokuta v přestupkovém řízení.

Obviněný byl rozsudkem Okresního soudu v Kolíně ze dne 9. 1. 2003, **sp. zn. 3 T 34/2002** uznán vinným mimo jiné trestným činem krádeže podle §247 odst. 1 písm. a) tr. zákona, přičemž za tento trestný čin a za sbíhající se trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí podle §171 odst. 1 písm. c) mu byl uložen souhrnný trest. Proti rozsudku okresního soudu podal obviněný odvolání, které Krajský soud v Praze dne 6. 3. 2003, **sp. zn. 11 To 56/2003** usnesením podle §256 tr. řádu jako nedůvodné zamítl. Proti tomuto usnesení krajského soudu podal obviněný prostřednictvím svého obhájce dovolání. Jako dovolací důvod uvedl, že soudy obou stupňů byl uznán vinným skutkem kvalifikovaným jako trestný čin krádeže podle §247 odst. 1 písm. a) tr. zákona a odsoudily jej za tento čin, ačkoliv pro týž skutek byl již postižen přestupkovou komisí městského úřadu a byla mu za něj uložena sankce. Vyslovil přesvědčení, že proti němu bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv bylo ve smyslu §11 odst. 1 písm. f) tr. řádu nepřípustné. Nejvyšší státní zástupkyně ve svém vyjádření zdůraznila, že pokud byl obviněný postižen v přestupkovém řízení pro jednání, které se následně stalo předmětem trestního stíhání, nebránilo to jeho potrestání za stejné jednání v trestním řízení, neboť obsah ustanovení §11 odst. 1 písm. f) tr. řádu stíhání obviněného za trestný čin, pokud byl dříve postižen za přestupek v rámci téhož jednání, nevylučuje.

Nejvyšší soud se nejdříve zabývá dosavadním zakotvením zásady *ne bis in idem* v českém právním řádu, podotýká, že pro posouzení otázky, zda se jedná o týž skutek, není relevantní právní kvalifikace skutku a z tohoto pohledu je irelevantní, zda po právní stránce byl skutek posouzen jako trestný čin, či jako přestupek. Dává za pravdu Nejvyšší státní zástupkyni, že trestnímu stíhání pro týž skutek nebrání ve smyslu ustanovení §11 odst. 1 písm. f) tr. řádu ta okolnost, že pro něj byl obviněný postižen v přestupkovém řízení, neboť z tohoto pojetí vychází také dosavadní judikatura (pro srovnání uvádí rozhodnutí R 47/1989). Zároveň však zdůrazňuje, že tato judikatura již zcela neodpovídá nynější dikci ustanovení §11 odst. 1 písm. j) tr. řádu a tímto také mezinárodním smlouvám, jimiž je ČR vázána a které jsou ve smyslu ustanovení čl. 10 Ústavy postaveny na roveň ústavním předpisům a ve smyslu ustanovení čl. 95 odst. 1 Ústavy přímo aplikovatelné obecnými soudy, čímž je založen další důvod nepřípustnosti

trestního stíhání. V této souvislosti přiznává zásadní význam ustanovení čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě a podotýká, že překlad tohoto článku není zcela přesný, neboť ve srovnání s anglickým a francouzským originálem nepřesně užívá českých termínů trestný čin, trestní řízení, odsouzení a rozsudek, čímž pozměňuje i celkový význam textu normy. Podstatné je v daném kontextu především to, že slovo „delikt“ (ve francouzském znění „*infraction*“, v anglickém „*offence*“) je v překladu zaměněno za slovo „trestný čin“ (ve francouzském znění „*infraction criminelle*“, v anglickém „*criminal offence*“). Přitom za směrodatnou je třeba považovat originální verzi v anglickém a francouzském jazyce a v návaznosti na to i skutečnost, že anglickému termínu „*offence*“ a francouzskému „*infraction*“ v češtině odpovídají termíny trestný čin i přestupek. Tak je třeba podle stanoviska Nejvyššího soudu zásadu *ne bis in idem* ve smyslu originálního znění čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě vztáhnout jak na činy spadající mezi trestné činy, tak na činy spadající mezi přestupky, a to ve všech kombinacích, které mezi nimi přicházejí v úvahu (tj. trestný čin - trestný čin, trestný čin - přestupek, přestupek - přestupek, přestupek - trestný čin), to vše za předpokladu, že původní pravomocné rozhodnutí o daném činu nebylo v předepsaném řízení zrušeno z podnětu mimořádného opravného prostředku. Podotýká, že uvedené principy nelze vztáhnout na všechny skutky, které mohou být správními orgány posouzeny jako přestupky, nýbrž toliko na ty z nich, které mají trestněprávní povahu. Nejvyšší soud rovněž zmiňuje judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, jež vztahuje účinek zásady *ne bis in idem* jak na činy kvalifikované vnitrostátním právem jako trestné činy, tak na činy jím kvalifikované jako přestupky, popřípadě jiné správní delikty a výjimečně i na disciplinární delikty. Uvádí, že v praxi považuje Evropský soud pro lidská práva za přestupky trestněprávní povahy ty, které současně vykazují zásadní rysy skutkových podstat trestných činů stejné povahy, například krádeže, podvodu, zpronevěry a ublížení na zdraví. Podle názoru Nejvyššího soudu Evropský soud pro lidská práva z hlediska uplatnění zásady *ne bis in idem* označil za rozhodující totožnost skutku, nikoli v totožnost právní kvalifikace. Ochranu proti novému procesu s ohledem na zásadu *ne bis in idem* nemůže vyloučit ani skutečnost, že důvodem prvního postihu za daný čin byla jeho nesprávná právní kvalifikace jako přestupku, ačkoliv naplňoval znaky trestného činu. S ohledem na výše uvedené je vposuzované věci podle

Nejvyššího soudu prioritní skutečnost, že zásada *ne bis in idem* ve smyslu čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě brání také trestnímu stíhání a odsouzení toho, proti němuž přestupkové řízení o tomtéž skutku trestněprávní povahy meritorně skončilo pravomocným rozhodnutím správního orgánu, aniž by bylo z podnětu mimořádného opravného prostředku zrušeno. Zdůrazňuje, že čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě lze přímo aplikovat s odkazem na ustanovení §11 odst. 1 písm. j) tr. řádu a čl. 10 a 95 Ústavy České republiky. Tak Nejvyšší soud shledal dovolání opodstatněným a trestní stíhání proti obviněnému zastavil.

K uvedenému rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 11 Tdo 738/2003 bylo uveřejněno velké množství článků, jež reagují na některé mylné úsudky Nejvyššího soudu co do jeho argumentace jazykovým výkladem čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě a judikaturou Evropského soudu pro lidská práva. Je zde v souvislosti s vnitrostátní aplikací mezinárodních smluv ve spojení s §11 odst. 1 písm. j) tr. řádu upozorňováno na dřívější rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci **sp. zn. 5 Tdo 178/2002**, v němž Nejvyšší soud vyjádřil specifické podmínky schopnosti mezinárodní smlouvy k přímému použití. Nejvyšší soud zde vyjádřil své přesvědčení, že důvody pro zastavení trestního stíhání uvedené v §11 odst. 1 tr. řádu představují kogentní úpravu a průlom do zásady oficiality a legality. To platí i pro důvod uvedený v §11 odst. 1 písm. j) tr. řádu a v něm obsažený odkaz na mezinárodní smlouvu, kterou je ČR vázána. Proto taková mezinárodní smlouva musí stanovit důvod pro zastavení trestního stíhání jednoznačně. V návaznosti na tyto závěry lze přisvědčit, že brání-li vymezení principu *ne bis in idem* v čl. 4 Protokolu č. 7 i trestnímu stíhání osoby za čin, za který již byla postižena v přestupkovém řízení, pak proti ní nelze v ČR s ohledem na ustanovení §11 odst. 1 písm. j) tr. řádu vést trestní stíhání pro týž čin, dříve než bylo předchozí rozhodnutí přestupkového orgánu v předepsaném řízení zrušeno, ovšem pouze za toho předpokladu, že je význam článku 4 odst. 1 Protokolu č. 7 **bezpodmínečný, jasný a určitý**. Je zde upozorňováno na to, že Nejvyšší soud v rozhodnutí sp. zn. 11 Tdo 738/2003 sám hovoří o problémech při praktické aplikaci čl. 4 Protokolu č. 7 v našich vnitrostátních poměrech v souvislosti s totožností skutku a trestněprávní individualizací činu, což vzbuzuje otázku, pokud se tyto problémy skutečně v praxi vyskytují, zda je čl. 4 Protokolu

dostatečně určitý a jednoznačný.⁷⁹ Mám však za to, že judikatura Evropského soudu pro lidská práva se postupně vyjadřovala k aplikaci čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě natolik detailně, že ve smyslu rozhodnutí Soudu ve věci *Franz Fisher v. Rakousko*⁸⁰ je aplikace čl. 4 Protokolu dostatečně jasná a určitá a Nejvyšší soud neměl na mysli problémy s významem a výkladem čl. 4 Protokolu č. 7, avšak měl na mysli praktickou aplikaci tohoto článku vnitrostátními soudy, které doposud vycházely z totožnosti skutku a v důsledku použití Úmluvy také na vztah přešůpek – trestný čin, budou nuceny aplikovat kritérium totožnosti formálních znaků skutkových podstat, což se může jevit značně problematické.

Další námitky k přelomovému rozhodnutí Nejvyššího soudu, jež se v literatuře objevily, se týkaly jazykového výkladu čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, kde za směrodatnou prohlásil Nejvyšší soud anglickou a francouzskou verzi. Jak je zřejmé z čl. 10 Protokolu č. 7, autentická jsou jeho znění ve francouzštině a angličtině. Avšak pouze na základě jazykového výkladu (který je v literatuře shledán nesprávným - proti výkladu Nejvyššího soudu hovoří důvodová zpráva k Protokolu č. 7, ze které lze dovést, že ustanovení čl. 4 bylo původně zamýšleno pouze pro trestní řízení) nelze dospět k závěru, že čl. 4 se má vztahovat i na přešůpky, jak dovozuje Nejvyšší soud. Důvod pro to, že se čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě vztahuje rovněž na přešůpky, není na základě jazykového výkladu Protokolu, nýbrž je důsledkem autonomního výkladu pojmů „trestní obvinění“ a „obviněný z trestného činu“ v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva.⁸¹ V tomto ohledu mi nezbývá, než souhlasit s prezentovanou argumentací, neboť, jak jsem již uvedl ve výkladu k judikatuře Soudu týkající se čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, při výkladu jednotlivých ustanovení Úmluvy se Soud nemůže spoléhat na význam, který pojmy obsažené v Úmluvě mají v právních řádech jednotlivých států, proto tyto pojmy vykládá autonomně (viz rozhodnutí Soudu ve věci *Engel a další v. Nizozemí*⁸²) a na základě již zmíněného autonomního výkladu stanovil premisu, kterou se vnitrostátní soudy členských států Úmluvy mají řídit. Tato

⁷⁹ Růžička, M., Polák, P.: Nad jedním rozhodnutím Nejvyššího soudu týkajícím se problematiky „ne bis in idem“ z hlediska jeho aspektů mezinárodních a vnitrostátních. Státní zastupitelství, 2005, č. 6, str. 5, 6.

⁸⁰ Případ č. 37950/97 z 29.5.2001.

⁸¹ Růžička, M., Polák, P.: Nad jedním rozhodnutím Nejvyššího soudu týkajícím se problematiky „ne bis in idem“ z hlediska jeho aspektů mezinárodních a vnitrostátních. Státní zastupitelství, 2005, č. 6, str. 6, 7.

⁸² Rozsudek ze dne 8.6.1976, A č. 22, §81.

premisa vyjadřuje přesvědčení Soudu o tom, že **přestupky mají z pohledu Úmluvy trestněprávní povahu vždy**, a proto se aplikace čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě vztahuje rovněž na ně.

Kritice byl podroben také názor Nejvyššího soudu, že se zásada *ne bis in idem* ve vztahu přestupek – trestný čin vztahuje pouze na přestupky trestněprávní povahy, tzn. na ty, které vykazují základní rysy skutkových podstat trestných činů stejné povahy, např. krádeže, zpronevěry, či podvodu, což je zároveň podmínka, aby se osoba mohla domoci práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 Úmluvy z hlediska aplikace zásady *ne bis in idem*. Trestní charakter přestupků Evropský soud pro lidská práva dovedl z toho, že norma má obecný charakter, obrací se na všechny občany, a že uložená pokuta symbolizuje trest mající pachatele odradit od dalšího páchání protizákonné činnosti. Tímto Soud považuje za trestné činy ve smyslu čl. 6 Úmluvy všechny přestupky a nelze souhlasit s názorem Nejvyššího soudu, že by se záruky čl. 6 omezovaly pouze na přestupky tzv. trestněprávní povahy. Záruky vyjádřené v čl. 6 Úmluvy náležejí každé osobě obviněné z přestupku, nikoliv pouze osobě obviněné z přestupku trestněprávní povahy. Omezené použití zásady *ne bis in idem* podle čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě pouze na přestupky trestněprávní povahy nevyplývá z toho, že by Evropský soud pro lidská práva vyděloval z obecné kategorie přestupků přestupky tzv. trestněprávní povahy, jak předkládá Nejvyšší soud, nýbrž z toho, že namísto z totožnosti skutku vychází z totožnosti právní kvalifikace.⁸³ Mám za to, že i když Nejvyšší soud nesprávně vyložil důvod aplikace zásady *ne bis in idem* jen na přestupky trestněprávní povahy, má ve svém důsledku pravdu v tom, že záruka spravedlivého procesu ve smyslu čl. 6 Úmluvy týkající se aplikace zásady *ne bis in idem* čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě se vztahuje jen na přestupky trestněprávní povahy, tzn. na ty, které vykazují znaky skutkových podstat některého trestného činu. Proto oba výklady, Nejvyššího soudu i odborné literatury, nelze striktně shledávat nesprávnými, neboť oba mají svá pro i proti a v podstatě jiným způsobem vykládají tutéž skutečnost, a sice tu, že je dáno omezené použití zásady *ne bis in idem* podle čl. 4 Protokolu č. 7 na přestupky trestněprávní povahy, tj. na ty, které současně vykazují znaky stíhaného trestného činu.

⁸³ Růžička, M., Polák, P.: Nad jedním rozhodnutím Nejvyššího soudu týkajícím se problematiky „*ne bis in idem*“ z hlediska jeho aspektů mezinárodních a vnitrostátních. Státní zastupitelství, 2005, č. 6, str. 8, 9.

Podle názoru Nejvyššího soudu Evropský soud pro lidská práva z hlediska uplatnění zásady *ne bis in idem* označil za rozhodující totožnost skutku, nikoliv totožnost právní kvalifikace, což je pravděpodobně nejzávažnější omyl rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 11 Tdo 738/2003. Jak jsem již uvedl ve výkladu k judikatuře Soudu týkající se čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, Evropský soud pro lidská práva vychází z totožnosti právní kvalifikace (skutkových podstat), nikoliv z totožnosti skutku. Prostor pro vnitrostátní použití čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě a zároveň pro použití kritéria totožnosti právní kvalifikace se otevírá pouze ve vztahu přestupek – trestný čin, neboť ostatní situace vzájemných vztahů trestný čin vs. přestupek jsou již dostatečně v národním právním řádu podchyceny.

V právní teorii se po vyhlášení tohoto rozhodnutí setkáváme s dalšími ohlasy, které poukazují na možnost rozšíření zásady *ne bis in idem* také na jiná řízení, než jsou řízení přestupková. **JUDr. Jan Kocina** se touto problematikou zabýval a opíral své teze o hledisko přirozenoprávní.⁸⁴ Poznámává, že právě přirozenoprávní přístup vychází ze souhrnu určitých principů a nezadatelných subjektivních práv, přičemž zásada *ne bis in idem* se mezi tato obecná právní pravidla, jež jsou uznávána jako zásady spravedlnosti i tehdy, když nejsou normativně vyjádřena v právním řádu, řadí. Podle některých teoretickoprávních koncepcí je přirozené právo nadřazeno právu pozitivnímu. Právní vědomí je vědomím *de lege ferenda*, tj. vědomím, že by něco mělo platit jako právo, bez zřetele na to, zda to skutečně platí, či neplatí. V opozici k tomu stojí znalost práva jako taková, jež je vědomím *de lege lata*, tj. vědomím, že něco jako právo platí. Zdůrazňuje, že platné právo by mělo z těchto zásad vycházet, neboť aplikace obecných právních zásad je z hlediska přirozenoprávního přístupu významnou oblastí pro vypěstování právního vědomí *de lege ferenda*. Proto nelze aplikovat konkrétní ustanovení právních předpisů izolovaně, ale je třeba při jejich výkladu a následné aplikaci vzít v úvahu také další, subsidiární prameny práva, a to zejména tyto základní právní zásady, na nichž je platné právo jako takové postaveno. To logicky zároveň nabízí otázku, zda lze aplikovat zásadu *ne bis in idem* také ve vztahu k ostatním veřejnoprávním deliktům, které jsou v rámci

---

⁸⁴ Kocina, J.: K rozsahu aplikace zásady *ne bis in idem* v trestním právu. *Bulletin advokacie*, 2005, č. 11-12, str. 34 – 38.

teorie práva postaveny na stejnou úroveň s přestupky, na něž se, jak lze z výkladu Nejvyššího soudu vydedukovat, zásada zákazu dvojího postihu vztahuje. Veřejnoprávní delikty jsou trestné činy, přestupky a jiné správní delikty, disciplinární delikty, ústavní delikty a mezinárodněprávní delikty. Přestupky a jiné správní delikty jsou pak postaveny na stejnou úroveň, neboť se liší zejména zařazením v právním řádu, nikoli významem či ukládanými sankcemi. Jinými správními delikty se pak rozumí delikty fyzických osob, správní delikty fyzických a právnických osob, správní disciplinární delikty a správní pořádkové delikty. Správní delikty včetně přestupků pak splňují kritéria, z nichž vychází Soud při definici činů trestněprávní povahy⁸⁵, tzn. chrání obecný zájem společnosti, zavazují obecně všechny právní subjekty, ukládané sankce mívají většinou represivní charakter. Z těchto tezí Kocina vyvozuje, že by z hlediska přirozenoprávního chápání práva ve vztahu k aplikaci zásady *ne bis in idem* neměl být činěn rozdíl mezi trestnými činy, přestupky a ostatními správními delikty včetně pořádkových a disciplinárních deliktů, jakkoliv různé je dělení těchto deliktů v rámci jednotlivých vnitrostátních právních řádů.

Mám za to, že i přes mnohé teoretickoprávní výhrady ke zmíněnému kontroverznímu rozhodnutí, lze v souhrnu názor Nejvyššího soudu o nepřipustnosti trestního stíhání ve vztahu přestupek – trestný čin vyjádřený ve věci sp. zn. 11 Tdo 738/2003 s drobnými výhradami akceptovat a uznat, že odpovídá stávající judikatuře Evropského soudu pro lidská práva.

8.2.2 Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 4Tz 183/2005

Vývoj judikatury od poměrně stručného výkladu v souladu s čl. 4 odst. 1 protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod v rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 11 Tdo 738/2003 prošel zásadním vývojem až k rozhodnutí NS sp. zn. 4Tz 183/2005, které tento výklad usměrňuje a přizpůsobuje pestrosti konkrétních trestních kauz. V uvedeném rozhodnutí je již zmíněno přesnější rozlišovací kritérium, které je nutno při posuzování kauzy blíže zohlednit – totožnost formálních znaků skutkových podstat trestného činu

---

⁸⁵ Definování činů trestněprávní povahy Soudem je podrobněji rozebráno v podkapitole 6.2 týkající se autonomního výkladu prováděného Soudem.

a přestupku při prakticky stejně popsáném skutkovém ději, které v přelomovém rozhodnutí sp. zn. 11 Tdo 738/2003 chybělo.

V trestní věci **sp. zn. 4 Tz 183/2005** rozhodl Nejvyšší soud ohledně aplikace zásady *ne bis in idem* vcelku logickou a z hlediska práva trestního srozumitelnou a korektní argumentací, když vyslovil, že není porušením zásady dvojího postihu za tentýž čin ve smyslu čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, byl-li obviněný řidič motorového vozidla v souvislosti s jednou jízdou jednak postižen ve správním řízení pro přestupky spočívající v tom, že nezastavil řízené vozidlo na signál policisty „Stůj“ a že po pronásledování obviněného a jeho zastavení policií se odmítl podrobit dechové zkoušce na přítomnost alkoholu v krvi, a jednak odsouzen za trestné činy spočívající v tom, že při zastavování jím řízeného vozidla najížděl na policistu a řídil vozidlo v době, kdy mu to bylo zakázáno správním orgánem. Tohoto závěru dosáhl po zhodnocení případu v jeho souvislostech, kdy zjistil, že uvedené přestupky a trestné činy jsou odlišnými skutky, jejichž zákonné znaky se nepřekrývají, byť byly spáchány v bezprostřední časové souvislosti.

Podstata věci spočívala v tom, že obviněný byl rozsudkem Okresního soudu v Bruntále – pobočka v Krnově ze dne 4. 4. 2005, **sp. zn. 18 T 262/2004**, uznán vinným trestnými činy maření výkonu úředního rozhodnutí podle §171 odst. 1 písm. c) tr. zákona a útoku na veřejného činitele podle §155 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zákona, jichž se dopustil tím, že v nočních hodinách poté, co požil nezjištěné množství alkoholických nápojů, řídil osobní automobil, přestože mu byl mimo jiné uložen zákaz činnosti spočívající v zákazu řízení automobilových vozidel, když byl odpovídajícím způsobem zastavován příslušníkem hlídky Policie ČR, na toho najížděl, takže policista musel uskočit, aby nebyl vozidlem sražen.

Proti uvedenému rozsudku podal obviněný odvolání ke Krajskému soudu v Ostravě, který usnesením ze dne 23. 5. 2005, **sp. zn. 6 To 256/2005**, zrušil napadený rozsudek a zastavil trestní stíhání obviněného podle §223 odst. 1 tr. řádu z důvodu uvedeného v ustanovení §11 odst. 1 písm. j) tr. řádu s odkazem na čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, jelikož obviněný byl již rozhodnutím městského úřadu uznán pro stejný skutek vinným ze spáchání přestupků podle §22 odst. 1 písm. b) bod 1., písm. f) a §30 odst. 1 písm. i) bod 1 zákona č. 200/1990 Sb.,

o přestupcích, neboť svým jednáním porušil ustanovení §4 písm. b) a §5 odst. 1 písm. f) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů. Tyto přestupky měl spáchat tím, že nerespektoval signál červeným světlem, kterým jej hlídka Policie ČR zastavovala, naopak, začal najíždět na policistu, dále pokračoval v jízdě, policejní hlídka jeho vozidlo pronásledovala a po zastavení vozidla se řidič odmítl na výzvu policisty podrobit dechové zkoušce na alkohol v krvi. V této souvislosti krajský soud zdůraznil, že při posuzování otázky, zda se jedná o týž skutek, není rozhodující právní kvalifikace skutku, ale určující je alespoň částečná shoda v jednání a ve způsobeném následku, tímto dospěl v posuzované věci k závěru, že obviněný již byl za skutek kvalifikovaný rozsudkem okresního soudu jako útok na veřejného činitele podle §155 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zákona postížen před vynesením tohoto rozsudku jako za přestupek ve správním řízení. Obviněný byl tedy osobou, jejíž přestupkové řízení pro určitý čin meritorně skončilo rozhodnutím příslušného správního orgánu a za toto jednání mu byla uložena rovněž sankce, je tedy na místě užití zásady *ne bis in idem*, tedy práva nebýt souzen nebo trestán dvakrát za tentýž čin, jak to stanoví čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě a odkázal rovněž na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 11 Tdo 738/2003.

Proti citovanému usnesení krajského soudu podal ministr spravedlnosti stížnost pro porušení zákona (§266 a násl. tr. řádu) v neprospěch obviněného. Měl za to, že se nejedná o případ, na který by bylo možno aplikovat ustanovení čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, jelikož skutkové podstaty přestupků, pro které byl obviněný postížen rozhodnutím městského úřadu, jsou zjevně rozdílné od skutkových podstat trestných činů maření výkonu úředního rozhodnutí podle §171 odst. 1 písm. c) a útoku na veřejného činitele podle §155 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zákona.

Nejvyšší soud uvedl, že odpověď na otázku, zda je na místě zabývat se možností přímé aplikace ustanovení čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, je v konkrétním případě závislá na tom, zda v přestupkovém řízení a poté v trestním řízení bylo rozhodnuto o témže skutku, a **zda se tudíž jednalo o činy s alespoň částečně stejnými znaky skutkové podstaty**. Jednání a následek se při posuzování totožnosti skutku porovnávají podle toho, jak jsou uvedeny

ve skutkové větě odsuzujícího rozsudku a jak byly zjištěny v přestupkovém řízení, na základě něhož byl učiněn výrok o přestupku. Uvádí, že totožnost skutku bude existovat především při naprostém souladu mezi popisem skutku ve výroku rozsudku a popisem skutku ve výrokové části rozhodnutí o přestupku, přičemž nelze vycházet jen z odůvodnění příslušných rozhodnutí, ale podstatné je vždy vymezení skutku ve výrokové části rozsudku a v rozhodnutí o přestupku. O tentýž skutek tedy půjde, byl-li obviněný v jednom typu řízení uznán vinným trestným činem a ve druhém přestupkem, přičemž formální znaky skutkových podstat těchto protiprávních jednání jsou shodné a vzájemně se odlišují pouze v materiální stránce – tj. ve stupni společenské nebezpečnosti. Totožnost skutku tak bude podle Nejvyššího soudu zachována, jsou-li jednání, následek, nebo obojí shodné v podstatných okolnostech, za které Nejvyšší soud považuje zejména skutkové okolnosti charakterizující jednání nebo následek z hlediska formálních znaků skutkových podstat trestných činů a jim korespondujících přestupků. Na základě uvedených tezí dospěl Nejvyšší soud k závěru, že jednání obviněného, která vedla k uložení pokuty a k uložení zákazu činnosti ve správním řízení za přestupky, netvoří nedílnou součást ani jednoho jednání, která jsou významná z hlediska trestního práva ve vztahu ke skutkovým podstatám trestných činů, jež obviněný naplnil. Tato jednání obviněného se v podstatných rysech neshodují a každé z nich směřovalo proti jinému zájmu, a mělo tudíž i jiný následek.

V případě trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí podle §171 odst. 1 písm. c) tr. zákona vykonával obviněný činnost, která mu byla zakázána, zatímco v případě obou přestupků porušil pravidla o provozu na pozemních komunikacích, která byl povinen dodržovat, i když vykonával činnost, jež mu byla zakázána. Ke stejnému závěru lze dospět i v případě jednání obviněného charakterizovaného jako trestný čin útoku na veřejného činitele podle §155 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zákona ve vztahu ke spáchanému přestupku, kterým se obviněný odmítl podrobit dechové zkoušce na alkohol, poněvadž se netýká týchž skutků, neboť v žádném z nich nejsou obsaženy alespoň z části stejné znaky skutkových podstat trestných činů a přestupků. S těmito závěry Nejvyššího soudu se lze ztotožnit také z hlediska právní teorie, jelikož zde neshledáme ani totožnost jednání, ani následku relevantního z pohledu trestního práva a tudíž se nejedná o totožné skutky. Z pohledu teorie se však nelze ztotožnit co do argumentace

Nejvyššího soudu idejemi o totožnosti obsahu skutkových podstat, ze kterých národní právní teorie nevyhází. Trestněprávní teorie se dostává do konfliktu s výkladem Nejvyššího soudu při posuzování druhého případu, kdy ze stejného hlediska porovnával totožnost skutkových podstat trestného činu útoku na veřejného činitele podle §155 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zákona se skutkovou podstatou přestupku spáchaného tím, že obviněný nerespektoval signál červeným světlem, kterým jej hlídka Policie ČR zastavovala, a dál pokračoval v jízdě. Také zde Nejvyšší soud vycházel z porovnání skutkových vět ve výroku rozsudku a ve výroku rozhodnutí o přestupku, nikoliv co do totožnosti skutku, a dospěl k závěru, že tím, že správní orgán do skutkové věty o přestupku pojal jednání, jímž obviněný najížděl na policistu, pouze popisoval jeho jednání po spáchání přestupku, který však byl dokonán již tím, že obviněný na základě signálu policisty nepočal zpomalovat vozidlo tak, aby jej zastavil u policejní hlídky. Skutečnost, že obviněný poté, co neuposlechl výzvy k zastavení vozidla a naopak najížděl na policistu, zakládá již zcela jiný skutek, který nebyl projednán v přestupkovém řízení. Mám však za to, že z pohledu teorie práva je jednání charakteristické tím, že obviněný na výzvu policisty nezastavil vozidlo s jednáním, jímž na policistu započal najíždět totožné, neboť je vedeno stejným úmyslem vyhnout se tomu, aby byl obviněný Policií ČR zastaven a kontrolován a v rámci senzomotorických schopností člověka při řízení auta jedním jednáním auto nezastavil na signál policisty a započal na policistu najíždět. Tím zde v důsledku výskytu totožného jednání je dána i totožnost skutku a překážka *rei iudicatae* ve smyslu vztahu přestupek – trestný čin. Pokud však budeme při zohlednění judikatury Soudu vycházet nikoliv z totožnosti skutku, ze kterého dosavadní právní teorie vycházela, nýbrž z totožnosti skutkových podstat, o kterou své odůvodnění opírá také Nejvyšší soud, je **stanovisko Nejvyššího soudu v případě porovnání trestného činu útoku na veřejného činitele podle §155 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zákona se skutkovou podstatou přestupku spáchaného tím, že obviněný nerespektoval signál červeným světlem, kterým jej hlídka Policie ČR zastavovala srozumitelné a správné.**

Je zcela evidentní, že Nejvyšší soud se v tomto případě opíral při posouzení porušení zákazu *ne bis in idem* o totožnost právních kvalifikací

(formálních znaků skutkových podstat) ve výroku rozsudku a ve výrokové části rozhodnutí o přestupku, nikoliv o totožnosti skutku, z čehož trestněprávní teorie zásadně v našich poměrech vychází. Jak jsem již uvedl v teoretické části, předmětem stíhání je skutek sám, ne jeho právní kvalifikace. Nejvyšší soud však na případ užitím §11 odst. 1 písm. j) tr. řádu a čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě vztáhnul rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Franz Fisher vs. Rakousko*⁸⁶, které vychází z toho, že pro posouzení skutečnosti, zda je obviněný stíhán opětovně pro týž čin, je nutno nejprve posoudit vztah mezi právní kvalifikací jednotlivých protiprávních jednání přicházejících v úvahu. Pouze v případě, že se budou jednotlivé v úvahu přicházející právní kvalifikace deliktů z přestupkového a trestního řízení alespoň částečně překrývat ve svých formálních znacích skutkových podstat, je nutno v souladu s pravidly o totožnosti skutku hodnotit, zda zde neexistuje překážka *ne bis in idem*. Tím Nejvyšší soud rozhodl odlišně od trestněprávní teorií podávaných definic totožného skutku, nicméně argumentací a aplikací judikatury Evropského soudu pro lidská práva, již je ČR povinna se řídit, uchoval míru právní jistoty a spravedlnosti z hlediska pohledu na zásadu *ne bis in idem*. Na tomto případě si lze vzorově demonstrovat, kdy národní trestněprávní teorie aplikovaná v judikatuře vnitrostátních soudů ustupuje fenoménu nadnárodní aplikace nezadatelných lidských práv zakotvených v mezinárodních úmluvách (v tomto případě v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod), jež jsou rozvíjeny judikaturou nadnárodních soudů (Evropským soudem pro lidská práva).

8.2.3 Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tdo 161/2006

Jak jsem již výše uvedl k výkladu Nejvyššího soudu v trestní věci sp. zn. 4 Tz 183/2005, je argumentace rozdílností skutkových podstat postižených jednání s přihlédnutím k judikatuře Evropského soudu pro lidská práva věcně správná, i když s přihlédnutím k českému pojetí totožnosti skutku diskutabilní. Mám však za to, že v trestní kauze jiné, avšak v mnohém podobné kauze předešlé, Nejvyšší soud místo toho, aby zachoval míru právní jistoty, kterou předešlými rozhodnutími nastolil, ji naopak destabilizuje nepřesvědčivou právní argumentací otázky totožnosti skutku a skutkových podstat. Jedná se o trestní věc sp. zn. 3

---

⁸⁶ Případ č. 37950/97 z 29.5.2001.

Tdo 161/2006, ve kterém rozhodoval Nejvyšší soud o dovolání nejvyšší státní zástupkyně v neprospěch obviněného proti usnesení krajského soudu, které podle §265k odst. 1 tr. řádu zrušil v celém rozsahu a současně podle §265k odst. 2 zrušil všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, jelikož vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl okresní soud.

V první fázi trestního řízení Okresní soud v Přerově dne 26. 8. 2005, **sp. zn. 1 T 103/2005**, podle §231 odst. 1, §223 odst. 1 tr. řádu z důvodu uvedeného v §11 odst. 1 písm. j) tr. řádu a v čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 Úmluvy zastavil trestní stíhání obviněného pro skutek kvalifikovaný jednak jako trestný čin porušování domovní svobody podle §238 odst. 1, odst. 2 tr. zákona, jednak jako trestný čin ublížení na zdraví podle §221 odst. 1 tr. zákona, jelikož byl obviněný za své jednání již postižen za přestupek proti občanskému soužití podle §49 odst. 1 písm. c) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích a byla mu uložena bloková pokuta, kterou na místě zaplatil. Proti uvedenému usnesení okresního soudu podal stížnost okresní státní zástupce a Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci tuto stížnost podle §148 odst. 1 písm. c) tr. řádu usnesením **sp. zn. 2 To 885/2005** v neveřejném zasedání zamítl. Proti tomuto usnesení krajského soudu podala ve lhůtě podle §265e tr. řádu dovolání Nejvyšší státní zástupkyně, ve kterém uvádí, že soudy prvního i druhého stupně nesprávně z hlediska mezinárodních a vnitrostátních aspektů posoudily problematiku týkající se zásady *ne bis in idem*. Správně uvádí, že v teorii i praxi orgánů činných v trestním řízení v ČR se vychází z totožnosti skutku, nikoliv z totožnosti právní kvalifikace, proto je pochopitelná snaha vykládat tímto způsobem také článek 4 odst. 1 protokolu č. 7 Úmluvy, ale jak plyne z předchozích rozborů, Úmluvou je to, co za ni prohlásí Evropský soud pro lidská práva a ten nepovažuje dvojí stíhání pro tentýž skutek za porušení článku 4 Protokolu k Úmluvě, pokud se jedná o stíhání pro různé činy mající rozdílné podstatné znaky, za vyloučené, tudíž vychází z totožnosti právní kvalifikace a nikoliv z totožnosti skutku.

Nejvyšší soud za vadu předchozích rozhodnutí v trestní kauze považuje nesprávnou a mechanickou aplikaci rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 11 Tdo 738/2003. Článek 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě v tomto ohledu stanoví nový pohled do praxe soudů jen co do vztahu přestupek – trestný čin. Ostatní

kombinace jsou již v trestním řízení podchyceny trestním řádem, popř. zákonem č. 200/1990 Sb., o přestupcích. Tak se otevírá prostor vnitrostátnímu přímému použití čl. 4 Protokolu k Úmluvě zásadně jen v těch případech, kdy po pravomocném rozhodnutí o přestupku, následuje trestní stíhání ohledně téhož skutku pro trestný čin mající stejné znaky skutkové podstaty jako dřívější přestupek. Nejvyšší soud tak má za zřejmé, že přestupek proti občanskému soužití podle §49 odst. 1 písm. c) přest. zákona (přestupku proti občanskému soužití s dopustí ten, kdo úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, **drobným ublížením na zdraví**, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi, nebo jiným hrubým jednáním) a citované trestné činy porušování domovní svobody podle §238 odst. 1, odst. 2 tr. zákona (dopustí se jej ten, kdo **užitím násilí** překoná překážku, jejímž účelem je zabránit vniknutí a neoprávněně vnikne do domu, nebo bytu jiného) a ublížení na zdraví podle §221 odst. 1 tr. zákona (ten, kdo jinému úmyslně **ublíží na zdraví**) **nemají** shodné znaky skutkových podstat a že skutek, pro který byl obviněný v rámci trestního řízení stíhán, zahrnuje skutkové okolnosti jednání obviněného, které v rámci přestupkového řízení řešeny nebyly a také nebyly v rámci přestupkového postihu vyjádřeny. Tak nebyl vyčerpán celý skutek, jelikož se právní kvalifikace deliktu z přestupkového řízení a trestního řízení ve svých formálních znacích skutkových podstat nepřekrývaly (Podle názoru Nejvyššího soudu lze připustit částečnou shodu pouze u fyzického násilí vůči poškozené, za které byl obviněný postižen v rámci přestupkového řízení).

Kdybych se měl zabývat otázkou totožnosti skutku z pohledu trestněprávní teorie, bylo by naprosto evidentní, že totožnost skutku založená totožností jednání zde byla zachována a rozhodnutí o přestupku by zde zakládalo překážku *rei iudicatae*, neboť se jednalo o jeden a týž skutek, za který byl obviněný pravomocně postižen v přestupkovém řízení a následně stíhán v řízení trestním. Jak jsem již uvedl výše, současná judikatura ve vztahu přestupek – trestný čin však vychází z jiného rozlišovacího kritéria totožného skutku, jímž je totožnost formálních znaků skutkových podstat. V tomto případě **mám za to že totožnost formálních znaků skutkové podstaty přestupku** proti občanskému soužití podle §49 odst. 1 písm. c) přest. zákona v rámci kterého byl obviněný

postižen za úmyslné narušení občanského soužití drobným ublížením na zdraví **a skutkových podstat trestných činů** podle §238 odst. 1, odst. 2 tr. zákona a podle §221 odst. 1 tr. zákona, v rámci kterých je stíhán za úmyslné užití násilí při neoprávněném vniknutí do bytu a tímto jednáním způsobené ublížení na zdraví, je **zachována**. Tuto totožnost skutkových podstat lze vydedukovat ze samotného použití fyzického násilí vůči poškozené, za který byl obviněný postižen již v rámci přestupkového řízení, i když nešlo o totožný následek. Následkem bylo v případě přestupkového řízení narušení občanského soužití drobným ublížením na zdraví (podle judikatury porucha zdraví poškozeného, která mu ztěžuje obvyklý způsob života, nebo výkon obvyklé činnosti po dobu do 7mi dnů) a v případě trestných činů porušení domovní svobody užitím násilí při překonávání překážky a ublížení na zdraví (porucha zdraví poškozeného, která mu ztěžuje obvyklý způsob života, nebo výkon obvyklé činnosti po dobu nejméně 7mi dnů). Proto mám za to, že **skutek, pro který byl obviněný stíhán v rámci trestního řízení, zahrnuje skutkové okolnosti jednání obviněného** (ublížení na zdraví a užití násilí v úmyslu vniknout do bytu), **za které byl již postižen v přestupkovém řízení. Nicméně pachatel nebyl v přestupkovém řízení, přihlédneme-li ke zmiňovanému kritériu totožnosti formálních znaků skutkových podstat, postižen za porušování domovní svobody podle §238 odst. 1 tr. zákona a jelikož zákon nevylučuje, aby v případě jednočinného souběhu byla tatáž okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby použita u všech trestných činů, u nichž to přichází v úvahu, jsou-li současně splněny podmínky § 88 tr. zák. (R 3/1975), mám za to, že ani v případě kolize přestupkového řízení s řízením trestním postižení pachatele za kvalifikovanou skutkovou podstatu §238 odst. 1, odst. 2 nic nebrání.**

Mám-li shrnout své závěry, myslím, že v tomto případě jedinou věcí, za kterou nebyl obviněný postižen v přestupkovém řízení a mohla by tudíž být předmětem trestního stíhání, jelikož nebyla projednána v řízení přestupkovém, je trestný čin porušování domovní svobody podle §238 odst. 1, odst. 2 tr. zákona, kterého se dopustí ten, kdo neoprávněně vnikne do domu nebo bytu jiného, nebo tam neoprávněně setrvá, přičemž užije při tomto činu násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí nebo překoná překážku, jejímž účelem je zabránit vniknutí. **Pachatel však již v trestním řízení nemůže být postižen za ublížení na zdraví**

podle §221 odst. 1 tr. zákona, neboť z pohledu totožnosti právních kvalifikací byl již za stejný skutek postižen v řízení přestupkovém, a tudíž se zde ohledně tohoto trestného činu aplikuje zásada *ne bis in idem*.

8.2.4 Rozhodnutí sp. zn. 4T 107/2006

Abych nezůstal při rozboru zásady *ne bis in idem* pouze u hodnocení závěrů Nejvyššího soudu, dovolím si prezentovat případ z rozhodování soudů nižších stupňů, kde jsem vzorově vybral jeden případ, jehož postupného vývoje jsem se osobně účastnil, a který s probíranou problematikou úzce souvisí a jsou v něm dokonce zmiňována rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 4Tz 183/2005 a 3Tdo 161/2006.

Usnesením Okresního soudu v Opavě ze dne 7.2.2007 bylo ve věci **sp. zn. 4T 107/2006** podle §223 tr. řádu z důvodu §11 odst. 1 písm. f) tr. řádu trestní stíhání proti obžalovanému, obviněnému pro trestný čin ublížení na zdraví podle §223 tr. zákona, zastaveno, neboť dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozhodnutím o přestupku, kdy měl porušit ustanovení §18 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, tedy nedodržení rychlosti a v návaznosti na to spáchat přestupek podle §22 odst. 1 písm. c) zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích⁸⁷ a způsobit dopravní nehodu. V přestupkovém řízení mu byla uložena bloková pokuta, kterou obžalovaný zaplatil. Soud zde měl za to, že šlo o tentýž skutek, pro který již byl obžalovaný postižen blokovou pokutou a pro který byla podána obžaloba, neboť šlo o úplnou shodu v jednání při rozdílném následku a proto je třeba aplikovat zásadu *ne bis in idem*.

Okresní státní zástupce podal proti tomuto rozhodnutí stížnost ke krajskému soudu s tím, že judikatura k problematice aplikování zásady *ne bis in idem* prošla poměrně zásadním vývojem od stručného výkladu čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě až k rozhodnutím Nejvyššího soudu sp. zn. 4Tz 183/2005 a 3Tdo 161/2006, které tento výklad usměrňují a přizpůsobují současným poměrům v ČR. Zdůraznil v těchto rozsudcích zmíněné přesnější rozlišovací kritérium ve vztahu přestupek – trestný čin, a to totožnost formálních znaků skutkových podstat trestného činu a přestupku při prakticky shodně popsaném skutkovém ději. Zhodnotil, že přestupek proti bezpečnosti a plynulosti

⁸⁷ Ve znění ke dni 25.1. 2006.

provozu na pozemních komunikacích podle §22 odst. 1 písm. c) přest. zákona a trestný čin ublížení na zdraví podle §223 tr. zákona nemají shodné znaky skutkových podstat a skutek, pro který byl obžalovaný v rámci trestního řízení stíhán, nezahrnuje skutkové okolnosti jednání obviněného, které v rámci přestupkového řízení řešeny nebyly – nebyl vyčerpán celý skutek.

Krajský soud v Ostravě dal svým rozhodnutím ze dne 13.3.2007 stížnosti státního zástupce za pravdu a napadené usnesení okresního soudu podle §149 odst. 1 písm. b) tr. řádu zrušil v celém rozsahu a vrátil mu věc k novému projednání.

V tomto případě byl ve vztahu přestupek – trestný čin, správně případ vyhodnocen a jako rozhodující kritérium bylo, podle dosavadního právního stavu a výkladu k problematice aplikace zásady *ne bis in idem*, vzato kritérium totožnosti formálních znaků skutkových podstat. Na základě tohoto kritéria bylo korektně posouzeno, že postižení za nedodržení rychlosti v přestupkovém řízení, není z hlediska skutkových podstat totožné se skutkovou podstatou ublížení na zdraví podle tr. zákona a nezakládá překážku *rei iudicatae*. Za zmínění stojí také nesprávné stanovení důvodu nepřipustnosti trestního stíhání okresním soudem podle §11 odst. 1 písm. f) tr. řádu, jež zakládá nepřipustnost trestního stíhání pouze tehdy, když pro tentýž skutek bylo v minulosti již vedeno trestní stíhání podle tr. řádu (tzn. pouze ve vztahu trestný čin – trestný čin). Ve vztahu přestupek – trestný čin by případná překážka v trestním stíhání musela být odůvodněna §11 odst. 1 písm. j) tr. řádu s odkazem na příslušnou mezinárodní smlouvu, již je ČR vázána (zde na čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě).

8.2.5 Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 806/2005

Zajímavým případem z hlediska aplikace zásady *ne bis in idem* se zabýval Nejvyšší soud ve věci **sp. zn. 8 Tdo 806/2005**⁸⁸ ohledně toho, zda výkon rozhodnutí o uložení pokuty v občanskoprávním řízení tvoří překážku věci rozhodnuté pro postih trestní a ve svém rozhodnutí zaujal toto stanovisko: „Není porušením zákazu opakovaného postihu za tentýž skutek („*ne bis in idem*“) ve smyslu čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv

⁸⁸ Tímto rozhodnutím a jeho rozбором se zabýval také Kocina, J.: K problematice rozsahu aplikace zásady *ne bis in idem* v trestním právu II. Bulletin advokacie, 2006, č. 7-8, str. 52-53.

a základních svobod a §11 odst. 1 písm. j) tr. řádu, jestliže byl vůči povinné osobě, která neumožnila styk dítěte s oprávněnou osobou podle rozhodnutí soudu, uplatněn jednak výkon rozhodnutí uložením pokuty podle §273 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu a jednak za stejné jednání i trestní postih za trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí podle §171 odst. 3 tr. zákona.“

Obžalovaná byla rozsudkem Okresního soudu v Plzni - město **sp. zn. 4 T 50/2003**, 30. 6. 2004 uznána vinnou trestným činem maření výkonu úředního rozhodnutí podle §171 odst. 3 tr. zákona, jehož se dopustila tím, že v místě svého bydliště neumožnila otci převzít si k realizaci styku jeho nezletilou dceru, tak jak byl oprávněn a připraven provést na základě usnesení soudu a to ačkoliv jí usnesením okresního soudu byla uložena pokuta z důvodu nerespektování tohoto usnesení o předběžném opatření upravujícího styk nezletilé s otcem. Obžalovaná napadla odvoláním tento rozsudek co do výroku o vině za použití argumentace o porušení zásady *ne bis in idem*, neboť nedodržením procesních povinností se dopustila pořádkového deliktu, který patří mezi delikty veřejnoprávní, stejně jako trestné činy, za který již byla potrestána peněžitou pokutou.

Krajským soudem v Plzni byl rozhodnutím **sp. zn. 9 To 560/2004**, dne 10. 2. 2005 na základě tohoto odvolání rozsudek zrušen podle §258 odst. 1 písm. d) tr. řádu a podle §259 odst. 3 tr. řádu bylo znovu rozhodnuto tak, že obviněná byla na základě §226 písm. b) tr. řádu zproštěna obžaloby, neboť skutek podle odvolacího soudu není trestným činem. Krajský soud soustředil své odůvodnění na výklad ustanovení čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě a k §11 odst. 1 písm. j) tr. řádu. Zdůraznil, že judikatura Evropského soudu pro lidská práva vychází z toho, že princip *ne bis in idem* není omezen pouze na trestní řízení a z hlediska jeho uplatnění že je rozhodující totožnost skutku, nikoliv totožnost právní kvalifikace. Postačuje, aby měla uplatnitelná sankce trestněprávní povahu. Podle názoru krajského soudu měla pokuta za neumožnění styku otce s dcerou jednoznačně represivní povahu, jejímž účelem je donutit obviněnou k tomu, aby respektovala rozhodnutí soudu a umožnila otci styk s jeho nezletilým dítětem tak, jak byl upraven. To, že by měla být obviněná postížena za tentýž skutek podruhé v trestním řízení shledává jako porušení zásady *ne bis in idem*. Proti rozhodnutí krajského soudu podala Nejvyšší státní zástupkyně dovolání v neprospěch obviněné a namítla, že napadené rozhodnutí spočívá v nesprávném právním

posouzení skutku (§265b odst. 1 písm. g) tr. řádu). Poukazovala na to, že obviněná jednak vyvolala stav, na který bylo reagováno uložením pokuty v opatrovnickém řízení a současně tímž jednáním naplnila znaky skutkové podstaty trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí podle §171 odst. 3 tr. zákona, na což se reagovalo zahájením trestního stíhání proti obviněné. Dovolatelka rovněž zmínila rozhodnutí Soudu ve věci *Oliveirová v. Švýcarsko*⁸⁹, jež k tomuto případu připodobnila, neboť v této věci Soud konstatoval, že není porušením čl. 4 Protokolu č. 7 Úmluvy, když dva různé orgány posuzují dvě různá porušení zákona, i když vyplývají z jednoho trestného činu, jestliže jde o případ ideálního souběhu porušení zákona. Podle dovolatelky nejde o stíhání a potrestání ve smyslu čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, nýbrž o donucovací opatření v rámci vykonávacího řízení a zdůraznila, že pokud by došlo k uložení druhé a dalších pokut ve smyslu §273 odst. 1 písm. a) o. s. ř., šlo by o opatření, jehož prostřednictvím je realizováno právo oprávněné osoby na výkon pravomocného rozhodnutí soudu, zatímco v případě ustanovení §171 odst. 3 tr. zákona je chráněn zájem společnosti na řádném výkonu těchto soudních rozhodnutí.

Nejvyšší soud se neztotožnil se závěry odvolacího soudu pokud jde o nepřípustnost trestního stíhání obviněné s poukazem na zásadu *ne bis in idem*. Shrnul, že trestného činu podle §171 odst. 3 tr. zákona se dopustí ten, kdo poté, co proti němu byla bezvýsledně použita opatření v občanském soudním řízení směřující k výkonu rozhodnutí soudu nebo soudem schválené dohody o výchově a výživě nezletilých dětí, maří výkon takového rozhodnutí nebo dohody, nebo ten, kdo se dopustí závažného jednání, aby zmařil výkon rozhodnutí jiného státního orgánu týkajícího se výchovy nezletilých dětí. Oproti tomu se opatřením v občanském soudním řízení rozumí mírnější způsoby donucení, jež lze použít k dosažení výkonu rozhodnutí o výchově nezletilých dětí. V případě uložení první pokuty v rámci první aplikace tohoto opatření trestní odpovědnost podle §171 odst. 3 tr. zákona ještě nenastává. Z hlediska trestní odpovědnosti postačí uložení jediné pokuty, pokud se ten, komu byla uložena, znovu dopustí jednání, kterým maří výkon rozhodnutí (odkázal také na rozhodnutí R 19/1998). Nejvyšší soud konstatoval, že možnost přímé aplikace ustanovení čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě je závislá na určení povahy a smyslu pokuty ukládané podle §273 odst. 1 písm. a)

⁸⁹ Rozsudek ze dne 30.7.1998, Recueil V/1998.

o. s. ř. Podle § 273 odst. 1 písm. a) o.s.ř. nařídí soud výkon rozhodnutí, pokud výzva podle §272 odst. 2 o.s.ř., kterou je ten kdo se odmítá podrobit soudnímu rozhodnutí nebo plnit soudem schválenou dohodu o výchově nezletilých dětí nabádán k dobrovolnému plnění a je upozorněn na následky neplnění své povinnosti, byla bezvýsledná. Pokuta podle §273 odst. 1 písm. a) o.s.ř. je tedy podle Nejvyššího soudu specifický výkon rozhodnutí, totiž „výkon rozhodnutí o výchově nezletilých dětí“, který je jako zvláštní institut upraven v ustanoveních §272 až 273a o.s.ř.. Platí pro něj v rozhodném smyslu vše, co platí ohledně jiných způsobů výkonu, jež o.s.ř. předpokládá – slouží k nucené realizaci těch práv a povinností, jež byly kvalifikovaně deklarovány (konstituovány) soudními rozhodnutími a dalšími tzv. exekučními tituly. Podle §251 o.s.ř., nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí. Nejvyšší soud shrnuje, že výkon rozhodnutí tedy není ani sankcí za porušení práva, ani trestem z pohledu práva veřejného, nýbrž sleduje výlučně uskutečnění toho, co v konkrétních poměrech nebylo uskutečněno dobrovolně – tudíž ani pokuta podle §273 odst. 1 písm. a) o.s.ř. není sankcí či trestem, ale slouží výlučně k tomu, aby byl jejím prostřednictvím povinný subjekt přinucen jednat tak, jak to odpovídá exekučnímu titulu. Neméně důležité je, že uložení pokuty zde sleduje především ochranu zájmů jednoho z účastníků řízení, není sankcí represivní povahy a má tedy zásadně charakter soukromoprávního prostředku směřujícího k tomu, jak se domoci subjektivního práva. Veřejnoprávní přesah je vystižen jen tím, že stát přebírá logicky odpovědnost za to, že rozhodnutí vydaná soudy budou reálně respektována. Proto podle názoru Nejvyššího soudu nejde při ukládání opatření podle §273 odst. 1 písm. a) o.s.ř. o stíhání a potrestání ve smyslu čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě, ale o donucovací opatření v rámci výkonu rozhodnutí.

Podle mého názoru zaujal Nejvyšší soud správné stanovisko, když uvedl, že uložení pokut podle §273 odst. 1 písm. a) o.s.ř. představuje opatření, jehož prostřednictvím je realizováno právo oprávněného na výkon pravomocného soudního rozhodnutí o výchově nezletilých dětí – může být opakované, neboť jím dochází k vynucování splnění povinnosti, zatímco prostřednictvím ustanovení §171 odst. 3 tr. zákona je chráněn zájem společnosti na řádném výkonu rozhodnutí soudu, či soudem schválené dohody o výchově nezletilých dětí.

Současně Nejvyšší soud správně poznamenal, že nebyl správný ani procesní postup krajského soudu, byla-li obviněná podle §226 písm. b) tr. řádu obžaloby zproštěna, neboť pokud by se vyskytl důvod nepřipustnosti trestního stíhání ve smyslu ustanovení §11 odst. 1 písm. j) tr. řádu, muselo by být řízení jako takové zastaveno podle §257 odst. 1 písm. c), §223 odst. 1 tr. řádu. Pro úplnost bych ještě poznamenal, že se krajský soud mýlil ještě v jedné záležitosti, a sice v tom když uvedl, že judikatura Evropského soudu pro lidská práva vychází z toho, že z hlediska uplatnění principu *ne bis in idem* je rozhodující totožnost skutku, nikoliv totožnost právní kvalifikace. Jak jsem již několikrát rozebíral výše, je tomu právě naopak – Soud proklamoval nejvýrazněji ve svém rozhodnutí ve věci *Franz Fisher v. Rakousko*⁹⁰, že rozhodující je totožnost právních kvalifikací pro uplatnění zásady *ne bis in idem* v řízení.

JUDr. Jan Kocina však má za to, že peněžitá pokuta uložená v tomto případě v občanskoprávním řízení působí nejen jako prostředek donucení, ale má také charakter represivní sankce a zdůrazňuje, že na problematiku aplikace *ne bis in idem* je třeba se dívat přirozenoprávním pohledem, kdy by nemělo docházet k tomu, aby striktně formální výklad ustanovení zákona narušoval vnímání základních právních principů.⁹¹

8.3 Shrnutí

Současná judikatura Nejvyššího soudu ČR zaujala k aplikaci zásady *ne bis in idem* v trestním řízení, tak jak ji chápe Úmluva na základě jejího výkladu Soudem, zcela jasné stanovisko. Dříve bylo možno zásadu *ne bis in idem* aplikovat pouze na dvě po sobě jdoucí řízení v kombinacích, tak jak to připouštěly trestněprávní a správněprávní předpisy platné v ČR, tj, ve vztahu trestný čin – trestný čin, trestný čin – přestupek a přestupek – přestupek a to na základě posouzení toho, zda v daných případech existovala totožnost mezi jednotlivými skutky. Rozhodnutím Nejvyššího soudu **sp. zn. 11 Tdo 738/2003** došlo ke zohlednění a promítnutí judikatury Evropského soudu pro lidská práva týkající se aplikace čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě do českého trestního procesu, kdy Nejvyšší soud proklamoval, že zásadu *ne bis in idem* ve smyslu ustanovení čl. 4

⁹⁰ Případ č. 37950/97 z 29.5.2001.

⁹¹ Kocina, J.: K problematice rozsahu aplikace zásady *ne bis in idem* v trestním právu II. Bulletin advokacie, 2006, č. 7-8, str. 53.

odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě je na místě vztáhnout prostřednictvím aplikace §11 odst. 1 písm. j) tr. řádu jak na činy patřící podle českého právního řádu mezi trestné činy, tak zároveň na činy spadající mezi přestupky a to ve všech kombinacích, které mezi nimi přicházejí v úvahu (tj. trestný čin – trestný čin, trestný čin – přestupek, přestupek – přestupek, přestupek – trestný čin).⁹² To vše za předpokladu, že původní pravomocné rozhodnutí o daném činu nebylo v předepsaném řízení zrušeno z podnětu mimořádného opravného prostředku.

V některých svých dalších rozhodnutích Nejvyšší soud rozvíjí prezentovaný „precedens“ a původní výklad usměrňuje a přizpůsobuje pestrosti konkrétních trestních kauz, když podotýká, že uvedené principy nelze vztáhnout na všechny skutky, které mohou být správními orgány posouzeny jako přestupky, nýbrž toliko na ty z nich, které mají trestněprávní povahu. Opírá své teze o stanovisko Soudu který se vyjádřil ohledně aplikace čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě ve věci *Franz Fisher v. Rakousko*⁹³ tak, že pro posouzení skutečnosti, zda je obviněný stíhán opětovně pro týž čin, je nutno nejprve posoudit vztah mezi právní kvalifikací jednotlivých protiprávních jednání přicházejících v úvahu. Pouze v případě, že se budou jednotlivé v úvahu přicházející právní kvalifikace deliktů z přestupkového a trestního řízení alespoň částečně překrývat ve svých formálních znacích skutkových podstat, je nutno v souladu s pravidly o totožnosti skutku hodnotit, zda zde neexistuje překážka *ne bis in idem*. Je tak založeno **přesnější rozlišovací kritérium**, které je nutno při posuzování kauzy blíže zohlednit a ze kterého doposud právní teorie v našich poměrech nevycházela, a to **totožnost formálních znaků skutkových podstat trestného činu a přestupku** při prakticky stejně popsaném skutkovém ději. Tím se prostor pro vnitrostátní použití čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě a zároveň pro použití kritéria totožnosti

⁹² srov. Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol.: Kurs trestního práva: Trestní právo procesní. I. vydání. C. H. Beck, Praha 1999, str. 313. Zde autor připouští možnost trestně stíhat osobu pro skutek, který je trestným činem, přestože o něm bylo jako o přestupku již rozhodnuto příslušným orgánem, tzn. z teoretickoprávního hlediska neaplikuje zásadu *ne bis in idem* na vztah přestupek – trestný čin. Tuto dřívější koncepci uznávanou teorií práva ve vztahu přestupek – trestný čin zmiňované rozhodnutí nabouralo. Stojí za zmínku, že ve 3. přepracovaném a doplněném vydání této publikace z roku 2007, která by již měla zohledňovat nové koncepce, jež mezitím do tuzemského právního řádu pronikly, se autoři dopouští stejné nepřesnosti, neboť zde zmíněnou překonanou tezi o přípustnosti trestního stíhání v případě, že bylo rozhodnuto o tomtéž skutku v přestupkovém řízení, která již před soudy aplikována automaticky není, opět prezentují – viz. Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol.: Kurs trestního práva: Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. C. H. Beck, Praha 2007, str. 501.

⁹³ Případ č. 37950/97 z 29.5.2001.

právní kvalifikace otevírá **pouze ve vztahu přestupek – trestný čin**, neboť ostatní situace vzájemných vztahů trestný čin versus přestupek jsou již dostatečně v národním právním řádu podchyceny a zůstane u nich zachováno původní, teorii práva doposud uznávané, rozlišovací kritérium totožnosti skutku.

Nejvyšší soud se byl nucen také vypořádat s otázkou, zda výkon rozhodnutí o uložení pokuty v občanskoprávním řízení tvoří překážku věci rozhodnuté pro postih trestní prostřednictvím aplikace čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě na základě §11 odst. 1 písm. j) tr. řádu. Neshledal, že by došlo k porušení čl. 4 Protokolu č. 7 jestliže byl vůči povinné osobě, která neumožnila styk dítěte s oprávněnou osobou podle rozhodnutí soudu, uplatněn jednak výkon rozhodnutí uložením pokuty podle §273 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu a jednak za stejné jednání i trestní postih za trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí podle §171 odst. 3 tr. zákona. Své stanovisko odůvodnil tím, že uložení pokut podle §273 odst. 1 písm. a) o.s.ř. představuje opatření, jehož prostřednictvím je realizováno právo oprávněného na výkon pravomocného soudního rozhodnutí o výchově nezletilých dětí – může být opakované, neboť jím dochází k vynucování splnění povinnosti, zatímco prostřednictvím ustanovení §171 odst. 3 tr. zákona je chráněn zájem společnosti na řádném výkonu rozhodnutí soudu.

9. Závěr

Ve vnitrostátní jurisdikční rozhodovací praxi je nutné zohledňovat judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, neboť judikatura Soudu neobyčejně rozvinula právo Úmluvy a Soud svým výkladem určuje meze aplikace Úmluvy - Úmluvou je to, co za ni Soud prohlásí. Dřívější rozhodovací praxe vnitrostátních orgánů byla taková, že připouštěla možnost trestně stíhat osobu pro skutek, který byl trestným činem, přestože o něm bylo jako o přestupku již rozhodnuto příslušným orgánem, tzn. nebyla aplikována zásada *ne bis in idem* na vztah přestupek – trestný čin. Právě v důsledku promítnutí judikatury Soudu týkající se čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě do vnitrostátního rozhodování byla tato koncepce nabourána. Nejvyšší soud proklamoval, že zásadu *ne bis in idem* ve smyslu ustanovení čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv je na místě vztáhnout prostřednictvím aplikace §11 odst. 1 písm. j) tr. řádu jak na činy patřící podle českého právního řádu mezi trestné činy, tak i na činy spadající mezi přestupky a to ve všech kombinacích, které mezi nimi přicházejí v úvahu (tj. trestný čin – trestný čin, trestný čin – přestupek, přestupek – přestupek, přestupek – trestný čin).

Promítnutím judikatury Soudu do našich poměrů byla rovněž narušena teorií práva prezentovaná zásada **totožnosti skutku**, která byla rozhodující pro posouzení toho, zda je, či není vyloučeno trestní stíhání osoby v důsledku existence *zásady ne bis in idem*. Ve vztahu přestupek – trestný čin, na který se *zásada ne bis in idem* aplikuje prostřednictvím užití čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě (§11 odst. 1 písm. j) tr. řádu), je rozhodující nové posuzovací kritérium, ze kterého vychází také Evropský soud pro lidská práva – **totožnost formálních znaků skutkových podstat** přestupku (popř. jiného správního deliktu) a trestného činu. Tudíž ne každé pravomocné rozhodnutí o přestupku vytváří překážku věci rozhodnuté pro trestní stíhání ohledně téhož skutku, nýbrž jen takové rozhodnutí, které je svou skutkovou podstatou totožné se skutkovou podstatou stíhaného trestného činu. Toto kritérium se při posuzování otázky *ne bis in idem* však aplikuje pouze ve vztahu přestupek – trestný čin, neboť ostatní kombinace, tj. trestný čin – trestný čin, trestný čin – přestupek, přestupek – přestupek, jsou v tuzemském právním řádu dostatečně podchyceny (čl. 40 odst. 5 Listiny; §11

odst. 1 písm. f), g), h), §11a tr. řádu; §66 odst. 3 písm. c), §76 odst. 1 písm. g), h) přest. zákona) a je pro ně zachováno v našich poměrech teorií práva uznávané kritérium totožnosti skutku. Je třeba podotknout, že pojmání totožnosti trestného činu Evropským soudem pro lidská práva není konstantní, ale že se postupem času vyvíjí a přizpůsobuje pestrosti posuzovaných případů. Nové aspekty, jež tímto pronikají do národního právního řádu se mění a tyto změny je třeba registrovat, aby na ně vnitrostátní jurisdikce mohla relevantně, v souladu s tuzemskými právními principy, reagovat.

Problematickou se rovněž může zdát otázka zrušení pravomocného rozhodnutí orgánu o přestupku (popř. o jiném správním deliktu) jakmile se objeví okolnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán tímtež skutkem trestný čin - pokud by tato možnost nebyla ve vnitrostátním právním řádu zakotvena, bylo by vyloučeno právo, a zároveň povinnost státu potrestat pachatele trestného činu v důsledku existence zásady *ne bis in idem*. Tato možnost je samozřejmě také v našem právním řádu zohledněna, nicméně lhůty pro zrušení pravomocného rozhodnutí o přestupku jsou nesmírně krátké a je mnohdy problematické rozhodnutí o přestupku v těchto nekompromisních lhůtách zrušit. Mám však za to, že vše záleží na přehledné komunikaci mezi správním orgánem a orgány činnými v trestním řízení, které zatím, bohužel, není v našich poměrech v současné době dosaženo.

Seznam použitých pramenů

1. Monografie

- 1) *Boguszak, J., Čapek, J., Gerloch, A.*: Teorie práva. ASPI, Praha 2001
- 2) *Cisařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Púry, F., Repík, B., Růžek, A.*: Trestní právo procesní. 4. vydání. Linde, Praha 2006
- 3) *Gerloch, A.*: Teorie práva. 4. upravené vydání. Aleš Čeněk, Plzeň 2007
- 4) *Jelínek, J. a kolektiv*: Trestní právo hmotné. 2. aktualizované vydání. Linde, Praha 2006
- 5) *Jelínek, J., Sovák, Z.*: Rozhodnutí ve věcech trestních. Eurolex Bohemia, Praha 1999
- 6) *Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M.*: Římské právo. 2.vydání. C.H.Beck, Praha 1995
- 7) *Knapp, V.*: Teorie práva. 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1995
- 8) *Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol.*: Kurs trestního práva: Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. C. H. Beck, Praha 2007
- 9) *Prouza, D.*: Zásada *ne bis in idem* v českém trestním procesu. VŠERS, České Budějovice 2006
- 10) *Repík, B.*: Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo. 1. vydání. Orac, Praha 2002
- 11) *Růžek, A.*: Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí v trestních věcech. ČSAV, Praha 1958

- 12) *Stejskal, M.*: Moudrost starých Římanů. Vyšehrad, Praha 2000
- 13) *Šámal, P.*: Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému. Příručky ministerstva spravedlnosti ČR, Praha 1992
- 14) *Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, F.*: Trestní řád. Komentář. I. Díl. 4. vydání. C. H. Beck, Praha 2002

2. Články

- 1) *Gřivna, T.*: Zásada „ne bis in idem“ v evropském právu. Trestněprávní revue, 2006, č. 5
- 2) *Gřivna, T., Sekvard, O.*: Nový pohled Nejvyššího soudu na zásadu ne bis in idem?. Právní fórum, 2005, č. 3
- 3) *Gřivna, T.*: Zásada „ne bis in idem“ v souvislosti s volným pohybem osob po teritoriu EU. Acta Universitatis Carolina. Iuridica, 2006, č. 1
- 4) *Kmec, J.*: K některým aspektům zásady ne bis in idem ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva. Trestní právo, 2004, č. 1-3
- 5) *Kocina, J.*: K rozsahu aplikace zásady ne bis in idem v trestním právu. Bulletin advokacie, 2005, č. 11-12
- 6) *Kocina, J.*: K problematice rozsahu aplikace zásady ne bis in idem v trestním právu II. Bulletin advokacie, 2006, č. 7-8
- 7) *Kůhn, Z.*: K otázce závaznosti rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva pro domácí soudnictví. Právní rozhledy, 2005, č.1
- 8) *Kůhn, Z.*: Proč si kontinentální právníci myslí, že jejich judikatura není závazná aneb patero důvodů pro odlišnou kontinentální koncepci precedentu. Závaznost

rozhodnutí ústavních soudů. Sborník příspěvků. Mezinárodní teoretický seminář pořádaný dne 23.4.2004 Právnickou fakultou Západočeské univerzity v Plzni. Plzeň: Západočeská univerzita, 2004

9) *Pípek, J.*: Princip ne bis in idem v konkurenci jurisdikcí. Trestněprávní revue, 2004, č. 4

10) *Růžička, M., Polák, P.*: Nad jedním rozhodnutím Nejvyššího soudu týkajícím se problematiky „ne bis in idem“ z hlediska jeho aspektů mezinárodních a vnitrostátních. Státní zastupitelství, 2005, č. 6

3. Internetové zdroje

1) <http://www.nsoud.cz/>

2) <http://www.epravo.cz/v01/>

3) <http://zakony.idnes.cz/trestnipravo.asp>

4) <http://portal.justice.cz/nsz/hlavni.aspx?j=39&o=29&k=4098&d=167496>

5) <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/search.asp?skin=hudoc-en>

6) http://cs.wikipedia.org/wiki/Pozitivn%C3%AD_pr%C3%A1vo